

Hallituksen esitys Eduskunnalle maitohygienialaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotuksen maitohygienialaiksi. Ehdotetun lain tarkoituksena on yhdenmukaistaa eri eläinlajien maidon ja siitä saatavien tuotteiden elintarvikehygieenistä laatua sekä näiden käsittely- ja tuotanto-olosuhteille asetettavia hygieniavaatimuksia koskevat säännökset Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus) ja sen lisäpöytäkirjaan sisältyvien Euroopan yhteisöjen (EY) asianomaisten säädösten kanssa. Ehdotetun lain tarkoituksena on myös saattaa maidon ja siitä saatavien tuotteiden elintarvikehygieenisiä vaatimuksia koskeva lainsäädäntö paremmin nykyolojen vaatimuksia vastaavaksi.

Ehdotetun lain tarkoituksena olisi turvata elintarvikkeeksi käytettävän eri eläinten maidon ja siitä saatavien tuotteiden elintarvikehygieninen laatu ja siten suojata näiden elintarvikkeiden käyttäjien terveyttä. Ehdotettua lakia sovellettaisiin maitoon ja siitä saataviin tuotteisiin sekä näiden vähittäismyyntiä edeltäviin tuotanto-, käsittely-, varastointi- ja kuljetusvaiheisiin. Ehdotettu laki noudattaisi ETA-sopimukseen ja sen lisäpöytäkirjaan sisältyvien asianomaisten direktiivien soveltamisalaa.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin maitoa ja maitopohjaisia tuotteita sekä niiden tuotantoa koskevat yleiset vaatimukset. Laki sisältäisi myös maitoa ja maitopohjaisia tuotteita käsitteleville laitoksille sekä maidon ja maitopohjaisten tuotteiden kuljetuksille asetettavia vaatimuksia koskevat säännökset. Laki koskisi myös maidolle ja maitopohjaisille tuotteille ennen vähittäismyyntiä asetettavia elintarvikehygieenisiä vaatimuksia. Ehdotettu laki koskisi niin ikään kyseisten elintarvikkeiden maahan-tuontia ja maastavientiä.

Maitoa ja maitopohjaisia tuotteita käsittele-

vät laitokset olisi hyväksyttävä ja numeroitava. Tuotantotilat olisi rekisteröitävä ja niillä pidettävien eläinten terveydentila sekä tuotantotilojen hygieniailmoitukset olisi säännöllisesti tarkastettava. Laitosten olisi kustannuksellaan laadittava ja toteutettava niiden omaa hygieniavalvontaa varten omavalvontajärjestelmäksi kutsuttu laitoksen sisäinen seurantaohjelma. Ohjelman hyväksyisi kunnan valvontaviranomainen, joka myös valvoisi ohjelman toteuttamista.

Ehdotetun lain yleisestä toimeenpanosta huolehtisi maa- ja metsätalousministeriö. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos johtaisi lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa. Läänin alueella valvonnan johto kuuluisi lääninhallitukselle ja paikallisesta toteutuksesta vastaisi kunta. Kunnalla olisi oikeus periä maksuja laitoksen ja sen omavalvontajärjestelmän hyväksymisestä, tuotantotilojen tarkastuksesta sekä eräiltä osin vientivalvonnasta.

Maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevien ETA-sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjan määräysten yksityiskohtainen voimaan saattaminen tapahtuisi maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Ministeriö antaisi määräykset muun muassa maidolle ja maitopohjaisille tuotteille, näitä käsitteleville laitoksille ja tuotantotiloille sekä niiden toiminnalle asetettavista elintarvikehygieenisistä vaatimuksista sekä viranomaisvalvonnan ja tarkastuksen järjestämisestä.

Esitys liittyy Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan mukaisesti vuoden 1995 alusta. Voimaantulosta säädettäisiin asetuksella.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	12
YLEISPERUSTELUT	3	1. Lakiehdotuksen peustelut	12
1. Johdanto	3	1 luku. Yleiset säännökset	12
2. Nykytila	3	2 luku. Viranomaiset	13
2.1. Tausta	3	3 luku. Maidolle ja maitopohjaisille tuotteille sekä niiden tuotannolle asetettavat vaatimukset	14
2.2. Lainsäädäntö	4	4 luku. Laitoksille ja kuljetuksille asetettavat vaatimukset	16
2.3. Sopimus Euroopan talousalueesta	6	5 luku. Valvonta	18
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	8	6 luku. Muutoksenhaku	21
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	8	7 luku. Rangaistussäännökset	22
3.2. Keskeiset ehdotukset	9	8 luku. Erinäiset säännökset	22
4. Esityksen vaikutukset	9	9 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset .	27
4.1. Taloudelliset vaikutukset	9	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	27
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	11	3. Voimaantulo	27
4.3. Ympäristövaikutukset	11	LAKIEHDOTUS	28
5. Asian valmistelu	11		
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	11		

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Voimassa oleva maidontarkastuslaki (558/46) on annettu 19 päivänä heinäkuuta vuonna 1946. Lähes kaikkia maidontarkastuslain säännöksiä on sen voimaantulon jälkeen muutettu ja osa alkuperäisistä pykälistä on kokonaisuudessaan kumottu.

Maidontarkastuslain mukaan maidon kuluttajan ja muun käyttäjän suojaamiseksi terveydellisiltä haitoilta ja taloudellisilta vahingoilta suoritetaan maidon tarkastusta sen mukaan kuin maidontarkastuslaissa säädetään. Maidontarkastuslain säännökset koskevat lehmän maitoa ja siitä saatua kermää. Maidontarkastuslain mukaan kunnan on kunnallisten elintarvikkeiden valvontaviranomaisten toimesta järjestettävä maidosta otettujen näytteiden tutkiminen. Meijeri ja muu maidonjalostamo on velvollinen kustannuksellaan ottamaan ja tutkimaan näytteet vastaanottamastaan maidosta siten kuin maa- ja metsätalousministeriö tarkemmin määrää.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti jo 12 päivänä joulukuuta 1988 työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia ehdotus maidontarkastuslain uudistamiseksi. Työryhmä sai työnsä valmiiksi maaliskuussa 1990 (työryhmämietintö MMM 1990:9). Maidontarkastuslain uudistamiseen työryhmän mietinnön pohjalta ei kuitenkaan tuolloin ryhdytty lähinnä siitä syystä, että Euroopan talousalueen perustamista koskevien neuvotteluiden valmistelu oli jo tuolloin käynnissä ja viralliset neuvottelut aloitettiin kesäkuussa 1990 eli varsin pian työryhmän työn valmistumisen jälkeen.

Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) liitteessä I luetellaan ne Euroopan yhteisöjen (EY) eläinlääkintä- ja kasvinsojelualueen säädökset, jotka on otettu osaksi ETA-sopimusta. Liitteessä I on neuvoston direktiivi, jota voidaan maidon osalta pitää päädirektiivinä. Se koskee Euroopan yhteisön sisäiselle lämpökäsitellyn maidon kaupalle asetettavia terveysvaatimuksia. Liitteessä I on lisäksi kolme päädirektiiviin liittyvää täytäntöönpanosäädöstä. Nämä ovat komission direktiivi maidontuotantotilojen hygieniavaatimuksista (tuotantotiladirektiivi), neuvoston direktiivi käsittelemättömän maidon jäätymisspisteestä annettujen määräysten noudattamisen varmistusmenettelyistä (jäätymisspistedirektiivi)

sekä komission päätös raakamaidon ja lämpökäsitellyn maidon analyysi- ja testausmenetelmistä (menetelmäpäätös).

Lämpökäsitellyn maidon yhteisön sisäistä kauppaa koskeva päädirektiivi on kumottu ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjaan sisältyvällä raakamaitoa, lämpökäsiteltyä maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevalla neuvoston direktiivillä (maitodirektiivi). Lisäpöytäkirjaan sisältyy myös neuvoston direktiivi, joka koskee maitodirektiivin vaatimuksista sallittujen väliaikaisten ja rajoitettujen poikkeusten myöntämisen ehtoja (poikkeusdirektiivi). Vaikka varsinaiseen ETA-sopimukseen sisältyvä maitoa koskeva päädirektiivi onkin kumottu, jäävät siihen liittyvät täytäntöönpanosäädökset kuitenkin voimaan.

Edellä tarkoitettuja EY-säädöksiä selostetaan tarkemmin tämän esityksen alajaksossa 2.3.

Ehdotetussa laissa on otettu huomioon maitoa koskevan päädirektiivin kumoutuminen ja ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjaan sisällytetyt direktiivit. Lisäksi edellä mainitun työryhmän mietintö on otettu soveltuvin osin huomioon.

Ehdotettu laki olisi maidontarkastuksen osalta hyvin samankaltainen kuin voimassa oleva maidontarkastuslaki. Lakiehdotuksen soveltamisala laajenisi kuitenkin koskemaan lehmän maidon lisäksi myös lampaan, vuohen ja puhvelin maitoa sekä maitopohjaisia tuotteita. Ehdotettu laki, toisin kuin voimassa oleva maidontarkastuslaki, koskisi myös maidon ja maitopohjaisten tuotteiden vientiä ja tuontia. Näin ollen eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta annettu laki (35/81) tulisi kumottavaksi.

Ehdotetun lain voimaannpanosta on tarkoitus säätää asetuksella. Voimaantuloajankohta määräytyisi lisäpöytäkirjaan sisältyvän maitodirektiivin voimaantuloajankohdan mukaisesti.

2. Nykytila

2.1. Tausta

Maidon ja maitopohjaisten tuotteiden elintarvikehygieniasta säädetään neljässä eri laissa. Nämä lait ovat maidontarkastuslaki, terveydenhoitolaki (469/65), elintarvikelaki (526/41)

ja laki eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta.

Maidontarkastuslakiin perustuva maidontarkastus on ollut kattavaa ja tehokasta. Tästä johtuen Suomen sopeutuminen ETA-sopimuksesta heijastuviin vaatimuksiin ei tältä osin aiheuta suuria vaikeuksia. Lainsäädännön yhdenmukaistamisen pohjana olevan maitodirektiivin soveltamisala on kuitenkin maidontarkastuslain soveltamisalasta poikkeava. Tästä syystä ja myöskin lainsäädännön ja valvonnan selkeyttämisen kannalta on perusteltua koota kaikki maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevat elintarvikehygieniää käsittelevät säännökset yhden lain piiriin maitodirektiivin soveltamisalaa noudattaen.

Nykyisin maitoa ja maitopohjaisia valmisteita koskevan lainsäädännön ylin johto on jakaantunut eri viranomaisille. Pääosa maidontarkastustoiminnan yleisestä suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Elintarvikeviraston tehtävänä on johtaa maidontarkastuslaissa säädetyn maidon ja siitä saadun kerman maidonjalostamosta tapahtuvan kuljetuksen ja kaupan hygieenistä valvontaa.

Eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta annetun lain mukaan maa- ja metsätalousministeriö määrää maasta vietävien valmisteiden laatuvaatimukset. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos puolestaan tarkastaa, että tuotteet täyttävät asetetut laatuvaatimukset ja että niissä on vaaditut merkinnät. Laitos tarkastaa myös, että maahan tuotavat tuotteet ovat maidontarkastuslain ja elintarvikelain asettamien vaatimusten mukaisia.

Terveystieteiden lain 8 luvussa olevien elintarvikesäännösten ja elintarvikelain noudattamisen valvonnan ylin johto kuuluu elintarvikevirastolle. Maidontarkastuslain, terveystieteiden lain ja elintarvikelain alueellinen valvonnan johto kuuluu lääninhallitukselle ja paikallinen valvonta kunnalle.

2.2. Lainsäädäntö

Maidontarkastuslaki

Maidontarkastusta suoritetaan maidontarkastuslain säädösten mukaisesti maidon kuluttajan ja muun käyttäjän suojaamiseksi terveydellisiltä haitoilta ja taloudellisilta vahingoilta.

Maidontarkastuslain määräykset koskevat

lehmän maitoa sekä siitä saatua kermaa. Maidontarkastuksella tarkoitetaan maidon tarkastusta ja siihen kuuluvaa maidon tuotannon, käsittelyn, kuljetuksen ja kaupan hygieenistä valvontaa. Kunnan on järjestettävä maidosta otettujen näytteiden tutkiminen. Tutkimukset on tehtävä elintarvikelainsäädännössä tarkoitettua elintarviketutkimuslaitoksessa tai maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston hyväksymässä muussa laboratoriossa. Meijerin ja muun maidonjalostamon on puolestaan maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla omalla kustannuksellaan otettava ja tutkittava näytteet vastaanottamastaan maidosta.

Maidontarkastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaa määräykset maidon tarkastuksesta ja siihen kuuluvan hygieenisen valvonnan toimittamisesta sekä tarkastustulosten arvosteluperusteista. Maa- ja metsätalousministeriö määrää maidontarkastuslain mukaan myös sen, mitä vaatimuksia maidon tulee täyttää laatuun, tuotantoon, käsittelyyn, kuljetukseen ja kauppaan nähden. Jollei maito täytä edellä mainittuja vaatimuksia, on terveyslautakunnalla valta ryhtyä maa- ja metsätalousministeriön määräysten mukaisiin toimenpiteisiin. Lautakunta voi myös kieltää eräin edellytyksin alarvoisen maidon kauppaamisen ihmisravinnoksi ja sen käytön ihmisravinnoksi aiottuihin tuotteisiin.

Voimassa olevan järjestelmän mukaan maidontarkastuksen perustan muodostaa maa- ja metsätalousministeriön päätökseen perustuva säännöllinen näytteenotto ja näytteiden tutkiminen. Maidonjalostamon on otettava näytteet tuottajamaidosta, maidon kuljetuseristä, raakamaidosta ja maidonjalostamon kulutusmaitotuotteista sekä järjestettävä näytteiden tutkiminen. Kunnan on puolestaan otettava näytteet maidon kuljetuseristä, raakamaidosta, maidonjalostamon kulutusmaitotuotteista, kulutusmaitotuotteista tarjoilu- ja vähittäisjakelupaikoissa, tilausmaidosta ja tilan kulutusmaitotuotteista. Kunnan on myös järjestettävä kyseisten näytteiden tutkiminen. Kunnan tehtävänä oleva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen on osittain maidonjalostamon maidontarkastustoiminnan valvontaa.

Terveystieteiden laki

Terveystieteiden laissa on yleiseen terveyden-

suojeluun liittyvät elintarvikkeiden käsittely- ja valmistusolosuhteita koskevat säännökset. Niiden mukaisesti myytäväksi tarkoitettuja elintarvikkeita tuottaessa, valmistettaessa, kuljettaessa, säilytettäessä, kaupanpidettäessä, tarjoillessa ja muutoin käsiteltäessä on meneteltävä niin, että tautien tartunnan leviäminen ja muiden terveydellisten epäkohtien syntyminen estetään. Terveydenhoitoilaisissa on myös säännökset talousveden laatuvaatimuksista.

Terveydenhoitolain elintarvikesäännöksissä on lisäksi vaatimuksia, jotka kohdistuvat sellaisiin huoneistoihin, joissa elintarvikkeita ammattimaisesti valmistetaan tai muutoin käsitellään. Näille elintarvikehuoneistoille on laissa asetettu yleisiä laatuvedellytyksiä sekä säädetty, että elintarvikehuoneistot on ennen niiden käyttöönottoa esitettävä toimintakunnossa asianomaisen kunnan toimielimen, lähinnä terveyslautakunnan hyväksyttäväksi. Terveydenhoitolain mukaista elintarvikehuoneistoksi hyväksymistä ei tarvita silloin, kun muualla laisäädännössä säädetään toisenlaisesta menettelystä. Maidontarkastuslaissa ei ole säännöksiä varsinaisesta hyväksymismenettelystä, vaan sen nojalla on asetettu eräitä ehtoja maidonjalostamolle.

Terveydenhoitolain elintarvikesäännösten noudattamisen valvonnan ylin johto kuuluu elintarvikevirastolle. Lääninhallitus johtaa valvontaa alueellaan ja kunta vastaa paikallisesta valvonnasta.

Terveydenhoitolain uudistaminen on parhailaan vireillä (HE 42/1994 vp).

Elintarvikelaki

Vuonna 1941 annettu elintarvikelaki on valtuuslaki, jossa on hyvin laajat asetuksenantovaltuudet. Lain nojalla voidaan asetuksella antaa säännöksiä elintarvikkeista ja niiden kaikkinaisesta käsittelystä pitäen silmällä paitsi yleistä terveyttä myös kuluttajan turvaamista ala-arvoisten elintarvikkeiden myynniltä ja siitä johtuvilta taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelain mukaista valvontaa johtaa elintarvikevirasto. Lääninhallitus johtaa valvontaa omalla alueellaan ja paikallisesta valvonnasta vastaa kunta. Myös elintarvikelaki on parhailaan uudistettavana.

Elintarvikelain nojalla on annettu eräitä yleisiä, kaikkia elintarvikkeita koskevia asetuksia, jotka sekä nykyään että vastaisuudessa kos-

kevat myös maitoa ja maitopohjaisia valmisteita. Tällaisia asetuksia ovat esimerkiksi asetus elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä (794/91), asetus elintarvikelisiä aineista (521/92), pakasteasetus (165/94), asetus elintarvikkeiden vieraista aineista (755/90) ja näytteenottoasetus (385/83). Lisäksi elintarvikelain nojalla on annettu tiettyjä elintarvikeryhmiä koskevia asetuksia. Maitoon ja maitopohjaisiin tuotteisiin liittyen tällaisia asetuksia ovat juustoasetus (315/77), jäätelöasetus (108/81), asetus maitojauheesta (278/64) ja voiaetus (276/66).

Laki eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta

Eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta annettu laki koskee kaikkia maitovalmisteita ja niiden kaltaisia valmisteita. Lain mukaan maasta saadaan viedä ja maahan tuoda vain sellaisia elintarvikkeeksi tai elintarvikkeen valmistusaineeksi tarkoitettuja maitovalmisteita tai niiden kaltaisia valmisteita, jotka täyttävät erikseen määrätty laatuvaatimukset ja on merkitty määrättyllä tavalla.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa maasta vietävien valmisteiden laatuvaatimukset sekä vahvistaa niihin tehtävät tarkastus- ja laatu-merkinnät. Maahan tuotavien valmisteiden osalta on voimassa, mitä maidontarkastuslain ja elintarvikelain nojalla on erikseen säädetty. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos tarkastaa, että valmisteet täyttävät asetetut laatuvaatimukset ja ovat merkittyjä määrättyllä tavalla.

Laki ehdotetaan kumottavaksi ehdotetun lain säätämisen yhteydessä.

Eläinlääkintähuoltolaki

Maidontarkastuslain mukainen toiminta kuuluu eläinlääkintähuoltolain (685/90) soveltamisalan piiriin. Eläinlääkintähuoltoon kuuluvina velvollisuuksina kunnan on huolehdittava muun muassa kunnan tehtäväksi maidontarkastuslaissa säädetystä maidontarkastuksesta. Maidontarkastuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkea sitä maidontarkastuslain mukaisista toimintaa, joka on maidontarkastuslaissa säädetty joko kunnan tai terveyslautakunnan tehtäväksi.

Tartuntatautilaki

Tartuntatautilaki (583/86) sisältää ihmisten

tartuntatautien vastustamista ja ennalta ehkäisemistä koskevat säännökset. Laissa säädetään sellaista työtä, jossa tartuntataudin leviämisen edellytykset ovat tavallista suuremmat, tekevien henkilöiden terveydentilasta vaadittavista selvityksistä. Jos henkilön voidaan perustellusti epäillä aiheuttavan tartuntataudin leviämistä, terveyslautakunta voi määrätä henkilön olemaan poissa ansiotyöstään sinä aikana, jolloin taudin leviämisen vaara on olemassa.

Tartuntatautien vastustamistyön yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle. Asiantuntijalaitoksena toimii kansanterveyslaitos. Läänin alueella lain täytäntöönpano kuuluu lääninhallitukselle ja kunnan alueella kunnalle.

Eläintautilaki

Eläintautilain (55/80) tarkoituksena on vastustaa ja ennalta ehkäistä eläintauteja. Eläintautilaissa eläintaudilla tarkoitetaan sellaista sairautta tai tartuntaa, joka suoraan tai välillisesti voi siirtyä eläimestä toiseen eläimeen tai ihmiseen. Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosastolla on mahdollisuus antaa eläintautien ennalta ehkäisemiseksi määräyksiä muun muassa eläinkunnan tuotteita käsittelevien laitosten toiminnan järjestämisestä sekä eräiden eläinkunnan tuotteiden kuljettamista koskevia rajoituksia. Eläintautilain nojalla voidaan kieltää eläimestä saatavien elintarvikkeiden luovuttaminen, jos tämä on tarpeen eläintaudin vastustamiseksi silloin kun tarttuvaa eläintautia epäillään tai kun tauti on todettu.

Eläintautilain toteuttamisen ylin johto kuuluu maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosastolle. Lääninhallitus huolehtii lain täytäntöönpanosta läänin alueella. Eläintautilain paikallinen toimeenpano on kunnaneläinlääkärin tehtävänä. Tästä huolimatta eläintautien vastustaminen on valtion toimintaa, ja valtio maksaa myös siitä aiheutuneet kustannukset.

2.3. Sopimus Euroopan talousalueesta

ETA- sopimuksen liite I ja ETA-sopimuksen lisäpöytäkirja sisältävät neljä maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevaa voimassa olevaa direktiiviä sekä kaksi näihin liittyvää komission päätöstä.

Raakamaidon, lämpökäsitellyn maidon ja maitopohjaisten tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevista terveyssäännöistä annettu neuvoston direktiivi (92/46/ETY), jäljempänä maitodirektiivi.

Direktiivissä annetaan raakamaitoa, lämpökäsiteltyä kulutusmaitoa, maitopohjaisten tuotteiden valmistukseen tarkoitettua maitoa ja ihmisravinnoksi tarkoitettujen maitopohjaisten tuotteiden tuotantoa ja markkinoimista koskevat terveyssäännökset.

Maitodirektiivin mukaan kansallisia säännöksiä sovelletaan silloin, kun raakamaitoa myydään suoraan tuottajalta kuluttajalle. Tällöin ehtona on kuitenkin se, että tällaisen tuottajan karjan on oltava virallisesti tuberkuloosista ja luomistaudista vapaa. Maitodirektiivi ei myöskään vaikuta edellä mainitut vaatimukset täyttävästä maidosta tilalla valmistettujen maitopohjaisten tuotteiden myyntiin suoraan tilalta edellyttäen, että tilan hygieniaolosuhteet täyttävät toimivaltaisen viranomaisen asettamat vähimmäisterveysvaatimukset.

Raakamaidolla tarkoitetaan direktiivissä maitoa, joka on saatu lypsämällä yhden tai useamman lehmän, lampaan, vuohen tai puhvelin maitorauhasista, ja jota ei ole kuumennettu yli 40 °C lämpötilaan tai käsitelty millään muulla vastaavasti vaikuttavalla tavalla.

Maitopohjaisten tuotteiden valmistukseen tarkoitettu maito on direktiivin mukaan joko jalostettavaa raakamaitoa tai nestemäistä taikka pakastettua maitoa, jolle on voitu suorittaa sallittu fysikaalinen käsittely, kuten lämpökäsittely tai termisointi taikka jonka koostumusta on muutettu joko poistamalla tai lisäämällä siihen maidon luonnollisia ainesosia.

Lämpökäsitelty kulutusmaito on direktiivissä määriteltä viittaamalla direktiivin liitteessä oleviin määräyksiin. Sillä tarkoitetaan lopulliselle kuluttajalle ja laitoksille myytävää kulutusmaitoa, joka on pastöroitu, UHT-käsitelty, steriloitu tai käsitelty lämpökäsittely-yhdistelmällä. Lämpökäsitellyllä kulutusmaidolla tarkoitetaan myös maitoa, joka on käsitelty pastöroimalla irtomyyntiä varten yksittäisen kuluttajan pyynnöstä.

Maitopohjaiset tuotteet on direktiivissä jaettu kahteen ryhmään. Maitotuotteilla tarkoitetaan yksinomaan maidosta saatuja tuotteita, joihin voidaan lisätä niiden valmistuksen kannalta tarpeellisia aineita edellyttäen, ettei näitä aineita käytetä maidon minkään aineosan osittaiseen tai täydelliseen korvaamiseen. Yhdistelmä-

maitotuotteilla tarkoitetaan puolestaan tuotteita, joiden mikään osa ei korvaa tai ole tarkoitettu korvaamaan mitään maidon ainesosia, ja joihin maito tai maitotuote kuuluu olennaisena osana joko määrän taikka tuotteen ominaisuuksien suhteen.

Lämpökäsittely määritellään miksi tahansa käsittelyksi, johon liittyy kuumennus, jonka seurauksena on negatiivinen reaktio fosfaatasikokeessa.

Termisoinnilla tarkoitetaan direktiivissä raakamaidon kuumentamista vähintään 15 sekunnin ajaksi 57—68 °C lämpötilaan siten, että maito käsittelyn jälkeen antaa positiivisen reaktion fosfaatasikokeessa.

Tuotantotilalla tarkoitetaan tilaa, jossa pidetään yhtä tai useampaa maitoa tuottavaa lehmää, emälammasta, vuohta tai puhvelia.

Laitoksella tarkoitetaan ehdotetussa laissa maitodirektiivissä erikseen määriteltyä keräilykeskusta, vakiointikeskusta, käsittelylaitosta ja jalostamoja. Määrittely perustuu kussakin yksikössä suoritettaviin toimenpiteisiin. Keräilykeskus on laitos, johon kerätään raakamaitoa ja jossa se mahdollisesti jäähdytetään ja suodataan. Vakiointikeskus on puolestaan erillinen laitos, jossa raakamaito voidaan kuoria tai jossa maidon luonnollisia aineosia voidaan muuttaa. Käsittelylaitos on yksikkö, jossa maito lämpökäsitellään. Jalostamo-käsitteen piiriin kuuluu direktiivin mukaan sekä laitos että tuotantotila, jossa maitoa tai maitopohjaisia tuotteita käsitellään, jalostetaan ja pakataan.

Direktiivi sisältää myös maidontuotantoa koskevat säännökset. Siinä on direktiivin artikloihin ja direktiivin liitteisiin tapahtuvilla viitauksilla määritelty ehdot maitopohjaisten tuotteiden tai lämpökäsittelyn kulutusmaidon valmistukseen käytettävälle raakamaidolle sekä ehdot ihmisravinnoksi tarkoitettun raakamaidon ja lämpökäsittelyn kulutusmaidon markkinoinnille. Direktiivissä on myös maitopohjaisten tuotteiden valmistukselle ja maitopohjaisille tuotteille asetettavat vaatimukset. Direktiivissä on edelleen lueteltu ne vaatimukset, joista jäsenvaltiot voivat myöntää yksittäisiä tai yleisiä poikkeuksia vähintään 60 päivää kestävästä kypsyttämiskäytön vaativan juuston valmistusta varten.

Kunkin jäsenvaltion on laadittava luettelo hyväksymistään jalostamoista, käsittelylaitoksista, keräilylaitoksista ja vakiointikeskuksista ja annettava näille hyväksymisnumero. Hyväksymisen ehtona on se, että laitosten on täytet-

tävä maitodirektiivin vaatimukset. Jollei direktiivin vaatimuksia noudateta, voidaan ryhtyä direktiivissä erikseen määrättyihin toimenpiteisiin. Jäsenvaltiot voivat hyväksymisen yhteydessä myöntää eräitä poikkeuksia maitopohjaisia tuotteita valmistaville laitoksille, joiden tuotanto on rajoitettu.

Direktiivin mukaan tuotantotilojen eläimille on tehtävä säännöllisiä eläinlääkärintarkastuksia ja sen lisäksi suoritettava tuotantotilojen säännöllisiä tarkastuksia hygieniavaatimusten noudattamisen varmistamiseksi.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että käsittelylaitoksen tai maidonjalostamon hoitaja tai johtaja ryhtyy kaikkiin tarpeellisiin toimiin, joilla varmistetaan, että direktiivin asianmukaisia määräyksiä noudatetaan kaikissa tuotantovaiheissa. Tämä luo pohjan niin sanotulle omavalvontajärjestelmälle, jossa määritellään laitoksen kriittiset pisteet ja tarkkaillaan niitä säännöllisesti.

Direktiivissä on lisäksi säännökset jäämävalvonnasta, maitosäiliöiden ja työvälineiden käytöstä muuhun kuin maidon käsittelyyn, valvonnasta ja tarkastuksista.

Direktiivi sisältää myös säännökset tuonnista ETA:n ulkopuolisista maista eli niin sanotuista kolmansista maista. Raakamaidon, lämpökäsittelyn maidon ja maitopohjaisten tuotteiden tuontiin yhteisön ulkopuolisista maista on direktiivin mukaan sovellettava yhteisön tuotantoa koskevia vaatimuksia. Direktiivissä on lisäksi säännökset kansallisista vertailulaboratorioista ja niiden tehtävistä, eräitä menettelytapasäännöksiä ja voimaantuloa koskevat säännökset.

Maitodirektiiviin liittyy neljä varsin laajaa liitettä, joissa on tarkennettu direktiivin säännöksiä. Liitteissä on raakamaitoa koskevat eläinten terveysvaatimukset, tilan hygieniasta koskevat määräykset ja lypsyyden, raakamaidon keräilyyn ja kuljetukseen sekä henkilökunnan hygieniasta kohdistuvat vaatimukset. Liitteisiin sisältyvät myös raakamaitoa koskevat standardit kuten raakamaidon enimmäiskokonaisspesäkemäärä ja korkein sallittu somaattisten solujen määrä millilitrassa maitoa. Maitopohjaisille tuotteille ja kulutusmaidolle on myös asetettu mikrobiologiset kriteerit.

Liitteissä on määritelty laitosten yleiset hyväksymisehdot ja niihin kohdistuvat hygieniavaatimukset. Lisäksi liitteisiin sisältyvät valmistukseen ja pakkaamiseen sekä merkitsemiseen kohdistuvat määräykset. Niissä on

myös yksityiskohtaiset ohjeet terveystarkastusten suorittamisesta ja tuotannon valvonnasta.

Edellytyksistä myöntää väliaikaisia ja rajoitettuja poikkeuksia tietyistä yhteisön maidon ja maitopohjaisten tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevista terveyssäännöistä annettu neuvoston direktiivi (92/47/ETY), jäljempänä poikkeusdirektiivi.

Poikkeusdirektiivin säännösten lähtökohtana on se toteamus, että jotkut laitokset eivät pysty maitodirektiivin voimaantulopäivään mennessä noudattamaan kaikkia maitodirektiivin erityissäännöksiä. Jotta voitaisiin ottaa huomioon paikalliset tilanteet ja estää laitosten äkillinen sulkeminen, on poikkeusdirektiivissä tehty mahdolliseksi rajoitettujen ja väliaikaisten poikkeuksien myöntäminen laitoksille, jotka ovat olleet toiminnassa ennen direktiivissä määriteltyä ajankohtaa. ETA-sopimuksen edellyttämät mukautukset näihin määräaikoihin määräytyvät ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan mukaisesti.

Maidontuotantotilojen yleisistä hygieniavaatimuksista annettu komission direktiivi (89/362/ETY), jäljempänä tuotantotiladirektiivi.

Tuotantotiladirektiivin liitteessä on määritelty yksityiskohtaisesti työtilojen hoitoa koskevat yleiset vaatimukset sekä lypsämisessä ja maidon käsittelyssä käytettävien laitteiden ja välineiden hoitamista koskevat yleiset vaatimukset. Lisäksi liitteessä on lypsämiseen liittyvät yleiset hygieniamääräykset.

Direktiivin 85/397/ETY liitteessä A vahvistetun käsittelemättömän maidon jäätymispisteen noudattamisen varmistamiseksi suoritettavia tarkastuksia koskevista yksityiskohtaisista menettelyistä annettu neuvoston direktiivi (89/384/ETY), jäljempänä jäätymispistedirektiivi.

Jäätymispistedirektiivi perustuu maitodirektiivillä kumotun lämpökäsitellyn maidon yhteisön sisäistä kauppaa koskevan direktiivin määräyksiin. Jäätymispistedirektiivi jää kuitenkin sellaisenaan voimaan ja sitä sovelletaan maitodirektiivin asettamissa puitteissa.

Jäätymispistedirektiivin säännösten mukaan jokaisen tilan raakamaito on tarkastettava säännöllisesti satunnaisotannalla jäätymispisteen seurantaa varten. Jäätymispisteen määrittämisellä voidaan todeta se, onko maitoon lisätty vettä. Direktiivissä on menettelytapamääräykset, jotka koskevat tapauksia, joissa on tulosten perusteella syytä epäillä vesilisäystä. Direktiivissä on myös ohjeet näytteenotto-menettelystä.

Tietyistä raakamaidon ja lämpökäsitellyn maidon analyysi- ja testausmenetelmistä annettu komission päätös (91/180/ETY) ja tietyistä suoraan ihmisravintona käytettäväksi tarkoitettun lämpökäsitellyn maidon analyysi- ja testimenetelmistä annettu komission päätös (92/608/ETY), joista jäljempänä käytetään yhteisnimitystä menetelmäpäätökset.

Menetelmäpäätösten liitteissä on annettu yleiset säännökset reagensseista, laitteista, täsmällisyyskriteereistä ja testiraporteista sekä näytteenotosta, näytteiden tunnistamisesta, kuljetuksesta ja säilytyksestä. Liitteissä on niinkään tarkat kuvaukset referenssimenetelmistä tiettyjen standardien noudattamisen varmistamiseksi.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Ehdotetun lain tavoitteena on ottaa Suomen lainsäädäntöön ETA-sopimuksessa ja sen lisäpöytäkirjassa olevat maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevat EY-säädökset.

Ehdotetussa laissa pyritään lainsäädännöllisin keinoin varmistamaan vähittäismyyntiin toimitettavan lehmän, lampaan, vuohen ja puhvelin maidon ja siitä saatavien tuotteiden elintarvikehygieeninen laatu. Maidon ja siitä saatavien tuotteiden vähittäismyyntiä edeltäville tuotanto-, varastointi- ja kuljetusvaiheille asetettavien hygieniavaatimusten ensisijaisena päämääränä on turvata näiden eläimistä saatavien elintarvikkeiden käyttäjän terveys.

Maidon ja maitopohjaisten tuotteiden elintarvikehygieenisen laadun turvaamiseksi käytettävässä menettelyssä ovat keskeisellä sijalla tuotantotilojen säännöllinen tarkastus sekä laitosten hyväksyminen ja myös niiden säännöllinen tarkastus. Lisäksi menettelyyn kuuluisi jatkuva näytteiden otto ja niiden tutkiminen. Laitosten valvonta tulisi pääasiassa niiden itsensä suoritettavaksi. Se toteutettaisiin viranomaisen hyväksymän ohjelman mukaisesti ja viranomainen myös valvoisi mainitun ohjelman toteutumista.

Tuotantotiloilla ja laitoksissa havaittujen epäkohtien korjaamisen varmistamiseksi olisi viranomaisella mahdollisuus antaa tarvittavia määräyksiä ja kieltoja. Tarvittaessa näitä voitaisiin tehostaa uhkasakolla sekä teettämis- ja

keskeyttämisuhalla. Lisäksi laki sisältäisi sen rikkomista koskevat rangaistussäännökset. Laissa olisi niinkään säännökset maidon ja maitopohjaisten tuotteiden viennistä ja tuonnista.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Ehdotetun lain tarkoituksena on suojata ihmisen terveyttä siten, että turvataan maidon ja siitä saatavien tuotteiden hyvä elintarvikehygieeninen laatu. Samalla varmistetaan kansanterveyden suojaamisen korkea taso ja maidontuotannon järkevä kehitys kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Lain säännökset koskisivat sekä itse maitoa ja siitä saatavia tuotteita että niiden vähittäismyyntiä edeltäviä tuotanto-, varastointi- ja kuljetusvaiheita. Mainittujen vaiheiden aikana olisi ryhdyttävä kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joilla voitaisiin estää terveydellisten epäkohtien syntyminen ja kyseessä olevien elintarvikkeiden elintarvikehygieenisen laadun merkittävä heikkeneminen.

Ehdotetun lain yleisestä toimeenpanosta vastaisi maa- ja metsätalousministeriö ja valvontaa johtaisi eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos. Lääninhallitus hoitaisi puolestaan valvonnan johdotehtävät läänin alueella ja kunta huolehtisi valvonnan toteutuksesta alueellaan.

Maidolle ja maitopohjaisille tuotteille sekä niiden tuotannolle, käsittelylle, varastoinnille ja kuljetukselle asetettaisiin laissa elintarvikehygieeniset perusvaatimukset. Vaatimukset koskisivat myös tuotantotiloja ja niillä pidettäviä eläimiä. Maito ja maitopohjaiset tuotteet eivät saisi ominaisuuksiensa tai alkuperänsä puolesta aiheuttaa käyttäjälleen terveydellistä haittaa.

Kaikki tuotantotilat olisi rekisteröitävä ja kaikki laitokset olisi hyväksyttävä ja laitoksille tulisi antaa myös numero. Hyväksymisen ehtona olisi, että laitos täyttää tilojen ja toiminnan osalta laissa asetetut ehdot. Sekä tilat että laitokset olisi säännöllisesti tarkastettava.

Laitosten itsensä olisi huolehdittava siitä, että niissä estetään tuotannon kaikissa vaiheissa terveydellisten epäkohtien syntyminen. Tätä varten laitoksella olisi oltava valvontaviranomaisen hyväksymä omavalvontajärjestelmä. Laitoksen olisi poistettava markkinoilta laitoksesta toimitettu maito ja maitopohjaiset tuotteet, jos niissä olisi havaittu sellaisia elintarvi-

kehygienisiä muutoksia, että ne voisivat aiheuttaa vakavaa vaaraa ihmisen terveydelle.

Ehdotetussa laissa olisi säännökset valvontaviranomaisten toimivaltaoikeuksista. Näitä olisivat tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus sekä oikeus näytteenottoon ja näytteiden tutkimiseen. Kunnan valvontaviranomainen voisi antaa elinkeinonharjoittajalle terveysthaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia kieltoja ja määräyksiä. Tarvittaessa niiden tehosteena voitaisiin käyttää uhkasakkoa sekä teettämisen- ja keskeyttämishukkaa. Äärimmäisessä tapauksessa kunnan valvontaviranomainen voisi ottaa maidon ja maitotuotteen haltuunsa, jos niistä on syytä epäillä aiheutuvan välitöntä terveyden vaaraa eikä muita ehdotetun lain mukaisia turvaamiskeinoja voida pitää riittävinä.

Kunnan valvontaviranomaisen olisi mahdollisuuksiensa mukaan pyydettäessä annettava elinkeinonharjoittajalle neuvoja rakennettavan laitoksen saamiseksi ehdotetun lain vaatimuksia vastaavaksi.

Ehdotettu laki sisältäisi myös rangaistussäännökset ja säännöksen menettämiseturauksista.

Kunnan olisi mahdollista periä maksuja hyväksymisistä, tavanomaista laajemmasta vientivalvonnasta ja tuotantotilojen tarkastuksesta.

Ehdotetussa laissa olisi myös säännökset tuonnista ja viennistä sekä tarvittavat yksityiskohtaiset määräystenantovaltuudet. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä annettaisiin ETA-sopimuksen täytäntöönpanon edellyttämät tarkemmat määräykset.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Valtion- ja kunnallistaloudelliset vaikutukset

Valtiolle aiheutuvat kustannukset koostuisivat lähinnä tuotantotilalla pidettävien eläinten terveydentilan erillisestä tarkastuksesta. Nämä kustannukset olisivat vuodessa noin 500 000 markkaa. Tarkastukset liittyvät kuitenkin läheisesti eläintautilain mukaisiin tarkastuksiin. Eläintautien vastustaminen on eläintautilain mukaan pääsääntöisesti valtion varoin toteutettavaa toimintaa.

Ehdotetun lain toimeenpano ei edellyttäisi uusien virkojen perustamista maa- ja metsäta-

lousministeriöön, eläinlääkintä- ja elintarvike-laitokseen eikä lääninhallituksiin.

Ehdotetulla lailla kumottaisiin eräiden maito-valmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta annettu laki. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos on tutkinut vuonna 1992 noin 31 000 mainit-tuun lakiin perustuvaa näytettä. Tutkimusten kokonaiskustannukset, kotimainen laadunval-vonta mukaanlukien, ovat olleet noin neljä miljoonaa markkaa vuodessa. Tutkimuksista on peritty maksu. Ehdotetun lain voimaan tultua tämä eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta annettuun lakiin perus-tuva tarkastustoiminta loppuisi kokonaan. Näin vapautuvat voimavarat käytettäisiin ETA-sopimuksen toteuttamisen edellyttämien lisätehtävien suorittamiseen, joista tehtävistä tärkein on eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnan järjestäminen.

Voimassa olevan maidontarkastuslain perus-teella kunnan on järjestettävä kuljetuserä-, raa-kamaito-, maidonjalostamon kulutusmaito-, myynti- ja tarjoilupaikka-, tilausmaito- sekä tilan kulutusmaitonäytteiden ottaminen ja tut-kiminen. Lisäksi kunnan velvollisuutena on tehdä utaretulehdustutkimuksia. Näytteenotto ja niiden tutkiminen tapahtuu erikseen määri-tellyllä tiheydellä. Kunnille on maidontarkas-tuslain toteuttamisesta aiheutunut vuosittain noin 35 miljoonan markan kustannukset.

Ehdotetun lain myötä kuljetuserä-, raaka-maito- ja maidonjalostamon kulutusmaitonäy-teiden ottaminen ja tutkiminen kunnan kustan-nuksella vähenee olennaisesti, koska kunnan tutkimustoiminta kohdistuisi uuden lain myötä ainoastaan omavalvonnan toteutumisen val-vontaan. Myynti- ja tarjoilupaikkänäytteiden sekä utaretulehdusnäytteiden maidontarkastus-lakiin perustuva tutkiminen loppuisi kokonaan. Näytteenoton väheneminen alentaisi kuntien maidontarkastuksen kokonaiskustannuksia ny-kytilanteeseen verrattuna merkittävästi, arviol-ta 15–20 miljoonalla markalla.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin kuntien uu-deksi velvollisuudeksi valvoa säännöllisesti tuo-tantotilojen hygieniaolosuhteita. Valvonnan piiriin tulevien tilojen lukumäärä oli joulukuus-sa 1993 noin 34 000. Valvonnan tiheys määräy-tyisi suurelta osin valvontatarpeen mukaisesti. Valvontatiheyttä arvioitaessa kunkin tuotanto-tilan osalta voitaisiin perusteena käyttää tutki-mustulosten lisäksi laitosten itsensä tekemien neuvonta- ja valvontakäyntien yhteydessä saa-tuja tietoja tilan hygieniaolosuhteista. Kunnat

voisivat periä tuotantotilalta hygieniavalvon-nasta aiheutuneet kustannukset. Yhtä tilaa kohden näin muodostunut menoerä olisi kes-kimäärin noin 300 markkaa kolmen vuoden aikana.

Laitosten ja niiden omavalvontajärjestelmän hyväksymisestä kunnat voisivat periä laitoksil-ta kustannuksiaan vastaavan maksun. Koska laitokset on hyväksytty terveydenhoitolain no-jalla elintarvikehuoneistoiksi ja niitä on tervey-denhoitolain perusteella myös säännöllisesti valvottu, ei ehdotetun lain perusteella synny tarvetta lisätä kunnan valvontahenkilökunnan määrää nykyisestä.

Yhteenvetona ehdotetun lain aiheuttamista kuntien valvontahenkilökunnan ja kustannus-ten muutoksista voidaan todeta, että henkilö-kunnan määrää voidaan pikemminkin vähen-tää ja valvontakustannukset pienenevät noin 15–20 miljoonalla markalla.

Elinkeinoelämään kohdistuvat vaikutukset

Voimassa olevan maidontarkastuslain mu-kaan maidonjalostamoiden on täytynyt ottaa ja tutkia näytteet tuottajamaidosta kahdesti kuu-kaudessa, jokaisesta kuljetuserästä ja raaka-maidosta päivittäin sekä kulutusmaitotuotteista jokaisesta valmistuserästä. Ehdotettu laki ei muuttaisi olennaisesti laitosten lakisääteistä näytteiden tutkimisvelvoitetta eikä tältä osin lisäisi laitosten kustannuksia. Laitokset joutui-sivat ehdotettuun lakiin perustuen laatimaan omavalvontajärjestelmän, jonka kunnan val-vontaviranomainen hyväksyisi. Järjestelmä voi-si olla osa laitoksen omaa laadunvalvontaoh-jelmaa, eikä sen laatimisesta voida katsoa aiheutuvan laitoksille merkittäviä lisäkustan-nuksia. Omavalvontajärjestelmän hyväksymi-sestä kunnan perimä maksu olisi kertamaksu ja siitä syystä kustannusmerkitykseltään erittäin vähäinen.

Ehdotettu laki asettaisi yksityiskohtaisia vaa-timuksia laitosten teknisille rakenteille, välineil-le, henkilökunnalle ja toiminnalle. Koska mei-jeriteollisuuden laitokset ovat nykyisin elintar-vikehygieniseltä kannalta katsottuna varsin korkeatasoisia, eivät uudet säännökset aiheut-taisi merkittäviä muutostarpeita eikä siten lisä-kustannuksiaan.

Ehdotettu laki asettaisi myös tarkkoja ehtoja maidontuotantotilojen rakenteille ja toiminnal-le. Vaatimukset kohdistuvat ennen kaikkea

maidon käsittelyhygieniaan. Koska voimassa oleva maidontarkastuslainsäädäntö on sisältänyt tuotantotilojen hygieniää koskevia säännöksiä, ei sopeutuminen uuteen tilanteeseen aiheuttane mitään lisäkustannuksia suurimmalle osalle tuotantotiloista. Ehdotetun lain mukaiset vaatimukset aiheuttaisivat muutostarpeita arviolta noin kolmella tuhannella tilalla, joka olisi 10 % tilojen kokonaismäärästä. Kokonaiskustannusten määrää on kuitenkin erittäin vaikea arvioida, koska muutostarpeet eri tiloilla ovat hyvin erilaisia. Tilojen hygieniatar- kastuksista tuotantotiloille aiheutuvat kustan- nukset ovat edellä kerrottuun viitaten hyvin vähäiset.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Ehdotetun lain yleinen täytäntöönpano sekä sen mukainen yleinen suunnittelu ja ohjaus kuuluisi maa- ja metsätalousministeriölle.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos johtaisi lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa. Valvon- nan johdosta huolehtiminen olisi uusi tehtävä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle. Voimas- sa olevan maidontarkastuslain mukaista val- vontaa on johtanut maa- ja metsätalousminis- teriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosasto ja elintarvikevirasto. Elintarvikevirasto on johta- nut myös elintarvikelain ja terveydenhoitolain elintarvikesäännösten mukaista valvontaa. Tä- hän valvontaan on kuulunut alueita, jotka siirtyisivät uuden lain sääntelyn piiriin. Ehdot- etun lain mukaisen valvonnan johtotehtävien siirtyminen eläinlääkintä- ja elintarvikelaitok- sen tehtäväksi ei aiheuta laitoksen henkilökun- nan lisäämistarpeita, koska laitoksen muut lakisääteiset tehtävät vähenevät olennaisesti ehdotetun lain myötä.

Lääninhallitukset huolehtisivat valvonnasta läänin alueella ja kunnat omalla alueellaan kuten nykyisinkin. Henkilöstön lisätarpeita ei näin ollen olisi millään organisaatiotasolla.

4.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotetulla lailla ei ole ympäristöön kohdis- tuvia vaikutuksia.

5. Asian valmistelu

Maidontarkastuslakityöryhmän muistiosta

(työryhmämuistio MMM 1990:9) antoivat lau- suntonsa kauppa- ja teollisuusministeriö, sosi- aali- ja terveysministeriö, valtiovarainministe- riö, elintarvikeneuvottelukunta, elinkeinohalli- tus, lääkintöhallitus ja maatilahallitus, läänin- hallitukset, maatalouden tutkimuskeskus, val- tion eläinlääketieteellinen laitos ja valtion mai- tovalmisteiden tarkastuslaitos, jotka sittemmin on yhdistetty eläinlääkintä- ja elintarvikelaitok- seksi, Eläinlääketieteellinen korkeakoulu, Hel- singin yliopiston maitotalouslaitos, Elintarvike- teollisuusliitto, Centrallaget Engheten, Koti- saari-Ingman Oy, Paasivaara Oy, Valio Meije- reiden Keskusosuusliike, kuntien keskusjärjes- töt, Maataloustuottajain Keskusliitto MTK, Svenska Lantbruksproducenternas Centralför- bund, Kaupan Keskusvaliokunta, Suomen Eläinlääkäriliitto, Meijeriväenliitto ry, Kotita- lous- ja kuluttajaneuvottelukunta, Suomen Ku- luttajaliitto ry ja Maitohygienialiitto ry.

Ehdotetun lain jatkovalmistelu on tehty edel- lä mainitun työryhmän muistion pohjalta. Val- mistelu on tehty maa- ja metsätalousministeri- össä virkatyönä. Valmistelun aikana on oltu tiivistä yhteistyössä erityisesti sosiaali- ja terve- ysministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen, elintarvi- keviraston, Elintarviketeollisuusliiton, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliiton, Valion ja Suomen Kuntaliiton kanssa. Asiassa on oltu yhteydessä myös Suomen Kuluttajaliittoon.

Esityksessä on otettu ETA- sopimuksen sal- limissa rajoissa huomioon lausunnoissa ja neu- votteluissa esille tulleet näkökohdat. Erityisesti ehdotetun lain soveltamisala on tarkoin rajattu vastaamaan pohjana olevien direktiivien sovel- tamisalaa. Ehdotettuun lakiin sisältyvät maa- ja metsätalousministeriön määräystenantoval- tuudet on rajattu koskemaan ETA-sopimuksen täytäntöönpanon edellyttämiä määräyksiä lu- kuun ottamatta suoraan tuotantotilalta tapah- tuvaa myyntiä.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy ETA-sopimuksen voimaan saat- tamiseen. Ehdotetulla lailla yhdenmukaistettais- siin sopimuksen mukaisesti maidon ja maito- pohjaisten tuotteiden elintarvikehygieenisia laa- tuvaatimuksia ja elintarvikehygieenistä valvon- ta koskeva Suomen lainsäädäntö EY:n vas- taavien säännösten kanssa.

Ehdotetun lain johdosta olisi elintarvikevirastosta annettua lakia (111/90) muutettava niin, että siitä poistetaan ehdotetun lain voima-

maan tullessa eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle siirtyvät tehtävät. Tästä annettaisiin erillinen hallituksen esitys.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

Lain tarkoitus ja soveltamisala

1 §. Ehdotetun lain tarkoituksena olisi turvata elintarvikkeeksi käytettävän eri eläinlajien maidon ja siitä saatavien tuotteiden elintarvikehygieeninen laatu. Lailla saatettaisiin täytännön ETA-sopimukseen ja sen lisäpöytäkirjaan sisältyvät maidon ja siitä saatavien tuotteiden elintarvikehygieenistä laatua ja sen valvontaa koskevat EY:n säädökset.

Elintarvikehygieenisellä laadulla tarkoitetaan muun muassa ominaisuuksia, jotka koskevat maidon ja maitopohjaisten tuotteiden puhtautta, mikrobiologisia ominaisuuksia, kiinteyyttä ja vetisyyttä, väriominaisuuksia, vieraita aineita, lämpötilaa sekä hajua ja makuominaisuuksia.

2 §. Ehdotettua lakia sovellettaisiin yleiseen kulutukseen tarkoitettuun lehmän, lampaan, vuohen ja puhvelin maitoon ja siitä saataviin tuotteisiin, joita kutsutaan laissa olevan määritelmän mukaisesti maitopohjaisiksi tuotteiksi. Asetuksella voitaisiin säätää lain soveltamisesta myös muiden kuin edellä mainittujen eläinten maitoon ja siitä saataviin tuotteisiin. Lakia sovellettaisiin sekä maidon ja maitopohjaisten tuotteiden vähittäismyyntiä edeltäviin tuotanto-, käsittely-, varastointi- ja kuljetusvaiheisiin että maidolle ja maitopohjaisille tuotteille asetettaviin elintarvikehygieenisiin vaatimuksiin. Ehdotettua lakia ei kuitenkaan sovellettaisi maidon eikä maitopohjaisten tuotteiden kuljetuksiin tukkukaupasta.

Yleiseen kulutukseen tarkoitettuja olisivat sellainen maito ja sellaiset maitopohjaiset tuotteet, jotka on tarkoitettu myytäväksi tai muutoin luovutettaviksi kaupanpidon yhteydessä tai tarjoiltaviksi ravintoloissa, sairaaloissa, koulujen keskuskeittiöissä tai muissa suurtalouksissa. Laki koskisi nimenomaan ihmisravinnoksi tarkoitettua maitoa ja maitopohjaisia

tuotteita. Ehdotettu laki ei koskisi maidon ja maitopohjaisten tuotteiden käsittelyä yksityistalouksissa. Se ei myöskään koskisi maidon ja maitopohjaisten tuotteiden vähittäiskauppaa.

Ehdotetun lain mukaiset elintarvikehygieeniset vaatimukset koskisivat myös sellaista maitoa ja sellaisia maitopohjaisia tuotteita, joita käytetään muiden elintarvikkeiden raaka-aineina. Lain säännökset koskisivat myös sellaista maidon ja maitopohjaisten tuotteiden käsittelyä tai muuta ehdotetussa laissa tarkoitettua toimintaa, joka tapahtuisi muun elintarvikevalmistuksen yhteydessä. Ehdotettu laki ei kuitenkaan koskisi toimintaa, jossa maitoa tai maitopohjaisia tuotteita käytettäisiin sellaisenaan toisen elintarvikkeen raaka-aineena.

Suhde eräisiin säädöksiin ja määritelmät

3 §. Maitodirektiivi sisältää myös maitoa ja maitopohjaisia tuotteita käsittelevää henkilökuntaa koskevia terveysvaatimuksia. Tarkoituksena on, että tartuntatautien vastustamiseen ja ehkäisyyn liittyvät henkilökunnan terveydentilaan kohdistuvat vaatimukset asetettaisiin ja niitä koskevat toimenpiteet suoritettaisiin tartuntatautilain nojalla.

Maitodirektiivi sisältää niin ikään laitoksessa ja tuotantotilalla käytettävää vettä koskevia vaatimuksia. Talousvettä koskevat yleiset vaatimukset on asetettu terveydenhoitolain nojalla. Niitä sovellettaisiin myös ehdotetussa laissa tarkoitetuissa laitoksissa ja tuotantotiloilla käytettävään veteen.

Maitodirektiivissä asetetaan vaatimuksia, jotka kohdistuvat tuotantotilalla pidettävien eläinten terveydentilaan. Tarkoituksena on, että eläintautilain nojalla tehtyjen tutkimusten tulokset ovat perusteena eläinten terveydentilan arvioinnille. Samoin on tarkoituksena, että ehdotetun lain nojalla ei suoriteta mitään sellaisia toimenpiteitä, joista on säädetty eläintautilaissa.

Maidon ja siitä saatavien tuotteiden pak-

kausmerkintöjen osalta noudatettaisiin, mitä elintarvikelaissa on säädetty. Ehdotetun lain sääntelyn piiriin kuuluisi kuitenkin maidon ja maitopohjaisten tuotteiden varustaminen terveysmerkinnällä.

4 §. Maitodirektiivissä on suuri määrä yksityiskohtaisia määritelmiä. Ehdotettuun lakiin on näistä otettu vain ne, jotka ovat lain sisällön selvyyden kannalta välttämättömiä. Ehdotettuun lakiin otetut määritelmät on laadittu mahdollisimman tarkoin direktiivin sisältöä seuraten. Näin on menetelty siksi, että voitaisiin mahdollisimman selvästi osoittaa ehdotetun lain yhdenmukaisuus harmonisoinnin perusteena olevien direktiivien kanssa.

Euroopan talousalueesta tehtyä sopimusta kuvaavassa yleisperustelujen alajaksossa 2.3 on esitetty keskeiset direktiivissä käytetyt käsitteet, joiden pohjalta ehdotetun lain määritelmät on laadittu.

Tarkoituksena on, että ehdotetun lain määrästenantovaltuutta koskevan 49 §:n nojalla annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä tarkempia määräyksiä myös määritelmistä. Tarkoituksena on, että ministeriön päätöksessä tarkennetaan laitospäätökseseen kuuluvien yksiköiden määrittelyä ja selvennetään ennen kaikkea sitä eroa, joka on erillisen jalostamon ja tuotantotilalla toimivan jalostamon välillä.

Maitopohjaiset tuotteet on jaettu kahteen ryhmään, joita kumpaakin koskee vaatimus, ettei maidon mitään ainesosaa saa korvata muulla aineella kokonaan tai osittain. Maitotuotteita olisivat esimerkiksi viili, jogurtti, voi ja juusto. Yhdistelmämaidotuotteita olisivat puolestaan hedelmäviilit sekä vilja- ja hedelmäjogurtit.

Valvontaviranomaisella tarkoitettaisiin kaikkia ehdotetun lain yleisestä toimeenpanosta, valvonnan johtamisesta ja toteuttamisesta vastaavia valtion ja kunnan viranomaisia. Näitä olisivat maa- ja metsätalousministeriö, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos, lääninhallitus ja kunnan valvontaviranomainen. Lisäksi tulliviranomaiset olisivat ehdotetussa laissa tarkoitettuja valvontaviranomaisia.

2 luku. Viranomaiset

Yleinen toimeenpano

5 §. Ehdotetun lain yleinen toimeenpano

kuuluisi maa- ja metsätalousministeriölle. Yleiseen toimeenpanoon kuuluisivat toiminnan yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta.

Valvonnan johto ja toteutus

6 §. Ehdotetun lain mukaisen valvonnan johto keskitettäisiin keskusvirastotasolla eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle. Tällä hetkellä maidontarkastuslain mukaisen valvonnan johto on jaettu maa- ja metsätalousministeriön ja elintarvikeviraston kesken. Elintarvikevirastosta annetun lain mukaan elintarvikevirastolle kuuluu maidontarkastuslaissa säädetyn maidon ja siitä saadun kerman maidonjalostamosta tapahtuvan kuljetuksen ja kaupan hygieenisen valvonnan johto. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos huolehtii puolestaan eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta annetun lain nojalla juuston, jäätelön, kulutusmaitotuotteiden, maitojauheen, voin ja muiden kokonaan maidosta peräisin olevien valmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksista.

Ehdotettu laki ei koskisi enää vähittäiskauppaa. Tarkoituksenmukaista olisi, että valvonnan johto keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle. Tehtävä sopiai parhaiten eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle, jolla on tarvittava erityisasiantuntemus ehdotetun lain koko soveltamisalalla.

Läänin alueella lääninhallitus hoitaisi, kuten nykyisinkin, ehdotetun lain mukaisen toiminnan valvonnan johdon.

Ehdotetun lain mukainen tuotantoeläinten terveydentilan tarkastus liittyy läheisesti eläintautien vastustamiseen. Tältä osin valvonnan johdosta huolehtisi edelleen maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosasto eläintautilain nojalla.

7 §. Ehdotetun lain mukainen valvonta olisi tuotantoeläinten terveydentilan tarkastamista lukuun ottamatta kunnan tehtävänä alueellaan. Tehtävästä huolehtisi kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, jota ehdotetussa laissa kutsuttaisiin kunnan valvontaviranomaiseksi. Lautakunta tai muu toimielin voisi olla myös useamman kunnan yhteinen. Kunnanvaltuusto voisi päättää, että toimielin saisi siirtää päätösvaltaansa alaiselleen viranhaltijalle. Jos toimielin olisi useamman kunnan yhteinen, päätös ratkaisuvallan siirtä-

mismahdollisuudesta tehtäisiin kuntayhtymän perustamissopimuksessa sovitulla tavalla.

Jos toimitilin saisi oikeuden päätösvallan siirtämiseen, se voisi tämän toimivallan rajoissa päättää, mitä tehtäviä se haluaa siirtää alaisen viranhaltijan käsiteltäväksi. Näin kunta tai kuntayhtymä voisi itse päättää siitä, miten se tarkoituksenmukaisimmin järjestää ehdotetun lain mukaisten tehtävien hoitamisen.

Ehdotetussa laissa käytetyllä kunnan valvontaviranomaisen nimityksellä ei ole tarkoitus sitoa kunnan päättämätöntä siitä, minkä niminen toimitilin kunnassa ehdotetun lain mukaisesta valvonnasta huolehtisi. Nimitys on lakitekninen ja tarkoitettu yksinkertaistamaan ehdotetun lain niitä kohtia, joissa säädetään kunnan tehtävistä.

3 luku. Maidolle ja maitopohjaisille tuotteille sekä niiden tuotannolle asetettavat vaatimukset

Yleiset vaatimukset

8 §. Pykälässä säädetäisiin maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevat elintarvikehygieniset perusvaatimukset. Maidon ja maitopohjaisten tuotteiden olisi oltava käyttötarkoitukseensa sopivia eikä niissä saisi olla ihmisen terveydelle haitallisia ominaisuuksia. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä annettaisiin näitä yleisiä vaatimuksia tarkentavia määräyksiä direktiiveissä olevia sääntöjä noudattaen.

Käyttötarkoitukseensa sopivuudella tarkoitettaisiin esimerkiksi muuttuneita hajua, makua ja väriominaisuuksia. Lisäksi käyttötarkoitukseensa sopivuudella tarkoitettaisiin sitä, ettei lähtökohdiltaan ihmisravinnoksi sopimattomasta maidosta tai maitopohjaisesta tuotteesta saisi valmistaa millään menetelmällä elintarvikkeena käytettäviä tuotteita, vaikka terveydelliset haitat voitaisiinkin jollain käsittelyllä estää. Nimenomaisesti raakamaidon tekee käyttötarkoitukseensa sopimattomaksi siihen lisätty vesi sekä korkea somaattisten solujen määrä.

Terveydelle haitallisilla ominaisuuksilla tarkoitetaan ennen kaikkea mikrobiologisia ja kemiallisia ominaisuuksia. Maidossa ja maitopohjaisissa tuotteissa ei saisi olla bakteereita eikä muitakaan mikrobeja siinä määrin, että niistä voisi aiheutua terveydellistä haittaa näiden elintarvikkeiden nauttijoille. Maidossa ja

tuotteissa ei myöskään saisi olla lääkkeitä tai muita vieraita aineita niin suurina pitoisuuksina, että nauttijan terveys voisi vaarantua.

9 §. Maidontuotannolle asetettavat yleiset vaatimukset kohdistuisivat myös maidon tuotantoon käytettäviin eläimiin. Niillä ei saisi olla sellaisia sairauksia tai vikoja, jotka voisivat olennaisesti heikentää niistä saatavan maidon elintarvikehygienistä laatua tai maidon koostumusta. Tällaisia laatua heikentäviä tai koostumusta muuttavia sairauksia ovat esimerkiksi utaretulehdus, asetonitauti, suolistotulehdus ja utarehaavat. Myös päivittäisen tuotannon vähäisyys muuttaa maidon koostumusta.

Erittäin merkittävää on se, ettei tuotantoläimissä eikä myöskään niiden kanssa pidettävissä eläimissä saisi olla sellaisia sairauksia, jotka maidon välityksellä voisivat tarttua ihmiseen. Eläimissä ei saisi olla esimerkiksi tuberkuloosia eikä luomistautia.

10 §. Raakamaito voi tuotantotilalla saada haitallisia ominaisuuksia ympäristöstään. Eläintenpitotilojen sekä maidonkäsittelytilojen ja -laitteiden puhtaus vaikuttaa olennaisesti maidon elintarvikehygieniseen laatuun. Tästä syystä pykälässä asetetaan sekä tilojen ja laitteiden puhdistettavuudelle että niiden puhtaanapidolle erityiset vaatimukset. Maitoa olisi lisäksi aina käsiteltävä niin, ettei se saa ympäristöstä, välineistä eikä käsittelijästä haitallisia ominaisuuksia.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi kielto luovuttaa tuotantotilalta elintarvikkeeksi maitoa tai maitopohjaisia tuotteita, jos ne eivät täytä ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimuksia. Tällä tavalla varmistettaisiin se, ettei kuluutukseen tai laitoksiin tule maitoa, joka jo tuotantotilalla on säännösten tai määräysten vastaista.

Tuotantotilojen ja -eläinten tarkastus

11 §. Maitodirektiivissä edellytetään, että tuotantotilat rekisteröidään ja että ne tarkastetaan säännöllisesti. Maitodirektiivissä ja tuotantotiladirektiivissä asetetaan myös tuotantotilan eläintenpitotilojen rakenteita sekä lypsämisessä ja maidon käsittelyssä käytettävien laitteiden ja välineiden hoitamista koskevat vaatimukset. Mainitut direktiivit sisältävät myös lypsämiseen liittyvät hygieniamääräykset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maitodirektiivin mukaisesti tuotantotilan rekisteröimisestä ja tarkastamisesta. Tämä olisi kunnan tehtävänä.

Kuten edellä 9 §:ssä on selostettu, sisältää maitodirektiivi määräykset myös maidontuotantoon käytettävien eläinten terveydentilalle asetettavista vaatimuksista. Eläimissä ei saa olla sellaisia sairauksia tai vikoja, jotka voisivat olennaisesti heikentää niistä saatavan maidon elintarvikehygieenistä laatua tai maidon koostumusta. Maitodirektiivissä muun muassa määritellään ne eläintaudit, joista maidontuotantoon käytettävien eläinten on oltava vapaat, ja asetetaan muutoinkin maidontuotantoeläinten ja eräiden niiden kanssa pidettävien eläinten terveydentilaa koskevat vaatimukset. Eläinten terveydentilan on muutoinkin oltava sellainen, ettei niissä ole sellaisia tarttuvia tauteja, jotka voivat maidon välityksellä tarttua ihmiseen.

Tuotantoeläinten ja niiden kanssa pidettävien eläinten terveydentilan tarkastaminen liittyy kiinteästi eläintautilain mukaiseen eläintautien vastustamiseen. Eläintautien vastustaminen on eläintautilain ja eläinlääkintähuoltolain mukaan valtion tehtävänä, vaikka kuntatasolla eläintautilain mukaisista toimenpiteistä huolehtii kunnaneläinlääkäri.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että tuotantoeläinten terveydentilan tarkastaminen ei olisi kunnan tehtävänä, vaan näissä tarkastuksissa noudatattaisiin eläintautilain kanssa mahdollisimman yhdenmukaista järjestelmää. Tarkemmat säännökset tästä sisältyisivät 12—14 §:ään. Kunnan valvontaviranomainen huolehtisi kuitenkin tarvittavista jatkotoimenpiteistä silloin, kun kunnaneläinlääkäri olisi todennut, että tuotantoeläinten terveydentila ei täytä ehdotetun lain mukaisia vaatimuksia. Näitä toimenpiteitä olisivat esimerkiksi maidon tilalta luovuttamisen kieltäminen tai rajoittaminen. Kunnan valvontaviranomaisen ei kuitenkaan tarvitsisi ryhtyä enempiin toimenpiteisiin silloin, jos maidon luovuttaminen olisi jo kielletty eläintautilain nojalla tuotantotilalle annetuissa rajoittavissa määräyksissä.

12 ja 13 §. Tuotantoeläinten terveydentilan tarkastaminen olisi tarkoitus toteuttaa mahdollisimman joustavalla tavalla. Tuotantotilan eläinten terveydentilan erillisen tarkastuksen tekisi kunnaneläinlääkäri. Erillinen tarkastus tehtäisiin vain silloin, jos kunnaneläinlääkäri ei ennestään tunne tuotantotilan eläinten terveydentilaa tai eläinten terveydentilasta ei ole

kunnaneläinlääkärin luotettavana pitämää selvitystä taikka erilliseen tarkastukseen on muutoin havaittu olevan aiheutta.

Ehdotettu järjestelmä olisi tarkoituksenmukainen siksi, että maitodirektiivin mukaisessa eläinten terveydentilan tarkastuksessa tarkastetaan joitakin sellaisia seikkoja, jotka Suomessa kuuluvat eläintautilainsäädännön soveltamisalaan.

Jos joku muu eläinlääkäri kuin kunnaneläinlääkäri tuotantotilalla suorittamansa eläinlääkärikäynnin yhteydessä havaitsee, että tuotantotilan eläinten terveydentila ei ole ehdotetun lain mukainen, tulisi hänen ilmoittaa tästä eläinten omistajalle tai haltijalle ja lisäksi kunnaneläinlääkärielle. Ehdotettu ilmoitusvelvollisuus ei edellyttäisi velvollisuutta mihinkään tarkempaan eläinten terveydentilan tutkimiseen. Ilmoitusvelvollisuus koskisi niitä eläinlääkärien suorittamansa eläinlääkärikäynnin yhteydessä tilan eläinten terveydentilassa havaitsemia seikkoja, joiden eläinlääkäri saamansa eläinlääketieteellisen koulutuksen perusteella tietää vaikuttavan haitallisesti tilalla tuotetun raakamaidon elintarvikehygieeniseen laatuun tai koostumukseen.

Ehdotettu järjestelmä mahdollistaisi sen, että tuotantotilalle ei tarvitsisi tehdä erillisiä eläinten terveydentilan tarkastamista koskevia käyntejä esimerkiksi silloin, kun tuotantotilan eläimet ovat tietyn eläinlääkärin säännöllisessä hoidossa ja kunnaneläinlääkäriellä on käytössään kyseisen eläinlääkärin antama tieto siitä, että eläinten terveydentila on ehdotetun lain vaatimukset täyttävä. Kunnaneläinlääkäri voisi kuitenkin aina edellä tarkoitettuisakin tapauksissa tehdä tuotantotilan eläinten terveydentilan tarkastuksen, jos harkitsee tämän tarpeelliseksi.

14 §. Kunnaneläinlääkärin suorittama tuotantotilan eläinten terveydentilan erillinen tarkastus suoritettaisiin valtion varoin. Kuten edellä on mainittu, ehdotetun lain mukainen tarkastus liittyy kiinteästi eläintautilain mukaisiin toimenpiteisiin. Eläintautilain täytäntöönpanoon liittyvät eläinlääkärin matkakustannukset ja palkkiot suoritetaan valtion varoista. Kunnaneläinlääkärielle maksettava korvaus suoritettaisiin valtion varoista eläinlääkäreiden toimituspalkkioista annetun asetuksen (1269/89) mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat määräykset kunnaneläinlääkärin suo-

rittamasta tuotantotilan eläinten terveydentilan erillisistä tarkastuksista.

4 luku. Laitoksille ja kuljetuksille asetettavat vaatimukset

Laitosten hyväksyminen ja laitoksille asetettavat vaatimukset

15 §. Maitodirektiivin mukaan kunkin jäsenvaltion on laadittava luettelo hyväksytyistä laitoksistaan. Kukin tällainen laitos saa hyväksymisnumeron. Kansallinen viranomainen voi hyväksymisen yhteydessä myöntää eräitä poikkeuksia sellaisille maitopohjaisille tuotteita valmistaville laitoksille, joiden tuotanto on rajoitettua.

Ehdotetun lain mukaan poikkeusten myöntämisen perusteet ja siihen liittyvät menettelytapamääräykset annettaisiin 49 §:ssä olevan määräystenantovaltuuden perusteella maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Mahdollisuudella myöntää poikkeuksia on sikäli merkitystä, että rajoitettua tuotantoa harjoittavaan laitokseen ei kohdistuisi yhtä ankaria vaatimuksia kuin muihin laitoksiin.

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kaikki laitokset olisi hyväksyttävä ennen toiminnan aloittamista uutena ja oleellisten muutosten jälkeen. Esimerkiksi vähäisiä huonetilojen järjestelyjä ja korjausluonteisia toimenpiteitä ei katsottaisi oleellisiksi muutoksiksi. Kunnan valvontaviranomainen voisi hyväksyä laitoksen vasta todettuaan sen täyttävän kaikki ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimukset. Jos laitos täyttää mainitut ehdot, olisi se aina hyväksyttävä. Hyväksyminen tehtäisiin hakemuksesta.

Laitosten rekisteröinnistä ja numeroinnista on edullisinta huolehtia keskitetysti. Tästä syystä ehdotetaan, että kunnan olisi ilmoitettava hyväksymänsä laitokset eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle, joka puolestaan pitäisi niistä rekisteriä ja antaisi niille numeron.

Laitosten valvonta edellyttää, että kunnan valvontaviranomaiselle tehdään ilmoitus laitoksen lopettamisesta. Kunnan valvontaviranomainen puolestaan olisi velvollinen ilmoittamaan siitä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle. Tätä koskeva säännös olisi pykälän 3 momentissa.

16 §. Laitosten saattaminen ehdotetun lain

mukaiseksi vaatii erityisasiantuntemusta, jonka hankkiminen erityisesti pienissä laitoksissa voi olla vaikeaa. Tästä syystä ehdotetaan lakiin otettavaksi säännös siitä, että kunnan valvontaviranomaisen olisi mahdollisuuksiensa mukaan pyydettäessä annettava neuvoja laitoksen saattamiseksi ehdotetun lain mukaiseksi. Kunnan olisi siis järjestettävä neuvontapalveluja vain sen käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa.

17 §. Pykälä sisältäisi laitoksille, niiden toiminnalle ja toimintaympäristölle asetettavat yleiset vaatimukset. Päämääränä olisi se, että maito ja maitopohjaiset tuotteet säilyisivät kaikissa tuotanto- ja käsittelyvaiheissa mahdollisimman hyvinä ja että ne täyttäisivät ehdotetun lain mukaiset elintarvikehygieeniset vaatimukset.

Laitoksiin, niiden ympäristöön, laitteisiin ja toimintaan kohdistuvat yksityiskohtaiset vaatimukset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Vaatimukset asetettaisiin maitodirektiivin mukaisiksi. Maa- ja metsätalousministeriötä koskevasta valtuutuksesta määräysten antamiseen säädettäisiin 49 §:ssä.

Maitodirektiivin mukaisesti on sellaisille tuotantolaitoksille, joissa valmistetaan sellaisia tuotteita, joissa osa maidon aineosista on korvattu muilla kuin maitopohjaisilla tuotteilla, asetettava samat vaatimukset kuin maitoa käsitteleville laitoksille. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 2 momenttiin.

Laitosten käyttämien raaka-aineiden elintarvikehygieenisen laadun varmistamiseksi asetettaisiin pykälän 3 momentissa laitoksille kielto vastaanottaa ja käyttää määräysten vastaista maitoa ja maitopohjaisia tuotteita.

18 §. Pykälässä ehdotetaan, että raakamaito, raaka-ainemaito, lämpökäsitelty kulutusmaito ja maitopohjaiset tuotteet olisi valmistuksen tai pakkaamisen yhteydessä taikka ennen kuljetusta merkittävä tunnistamista varten tai varustettava terveystunnusmerkillä.

Tarkoituksena on, että tilalta noudettavaa yksittäistä raakamaitoerää ei tarvitsisi merkitä, koska tämä on teknisesti mahdotonta. Siitä huolimatta olisi kuitenkin aina oltava tiedossa se, miltä tuotantotiloilta saatua maitoa kukin erillinen keräilykuljetukseen käytettävä säiliö sisältää. Jos tuotantotilalta tai muusta maidonjalostamosta toimitetaan raakamaitoa yleiseen kulutukseen sellaisenaan ihmisravintona käytettäväksi, olisi pakkaukset varustettava joko alkuperä- tai terveystunnusmerkillä riippuen siitä,

onko ne tarkoitettu paikalliseen myyntiin vai markkinoitaviksi koko ETA-alueella.

Säännöksen päämääränä on myös se, että raaka-aineiden laitosten välisten siirtokuljetusten yhteydessä olisi kuljetuserän alkuperä aina tiedossa. Tästä syystä erät olisi merkittävä tunnistamista varten tai ne olisi voitava muulla tavalla tunnistaa määräpaikassa.

Maitodirektiivin mukaan direktiivissä tarkoitetuissa tuotteissa on oltava terveystarkintä, joka sisältää lähettäjän nimen, laitoksen hyväksymisnumeron ja yhteisötunnuksen. Pykälässä on tämä direktiivin vaatimus otettu huomioon. Terveystarkintä eivät saisi käyttää ne laitokset, joilla on oikeus toimittaa tuotteitaan vain kotimaan tai paikallisille markkinoille.

Tarkemmat määräykset pakkausten ja kuljetuserien merkitsemisestä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä 49 §:n valtuutuksen perusteella.

Laitosten omavalvonta

19 §. Maitodirektiivissä edellytetään, että laitokset itse valvovat keskeytyksettä toimintahygieniaansa. Ehdotetun lain tarkoituksena on tämän mukaisesti asettaa laitoksille itselleen huomattava vastuu jatkuvan elintarvikehygienian valvonnan järjestämisestä. Samalla kunnan valvontaviranomaisen tehtäväksi jäisi ennen kaikkea laitosten omavalvonnan toteuttamisen seuranta.

Maitodirektiivin omavalvontaa koskevien sääntöjen mukaisesti pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että laitosten olisi itse estettävä terveyshaittaa aiheuttavien elintarvikehygienien epäkohtien syntyminen. Jotta laitos mahdollisimman hyvin ja luotettavasti pystyisi suoriutumaan tästä tehtävästä, olisi sen kustannuksellaan laadittava ja toteutettava kunnan valvontaviranomaisen hyväksymä omavalvontajärjestelmä. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen velvollisuutena olisi avustaa kunnan valvontaviranomaista omavalvontajärjestelmän hyväksymisessä, jos valvontaviranomainen tätä pyytää. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle asetettaisiin tämä velvollisuus siitä syystä, että omavalvontajärjestelmien hyväksyminen saat- taan joidenkin laitosten osalta edellyttää erityis- asiantuntemusta.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että omavalvonnan tulosten

olisi aina oltava kunnan valvontaviranomaisen käytettävissä. Laitoksen olisi ilmoitettava välit- tömästi valvontaviranomaiselle laitoksessa esil- le tulleista terveydellistä haittaa aiheuttavista epäkohdista. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisäksi otettavaksi säännös siitä, että laitoksen olisi poistettava markkinoilta sellainen maito ja sellaiset maitopohjaiset tuotteet, jotka voivat aiheuttaa vakavaa haittaa ihmisen terveydelle. Näin ehdotetaan siitä syystä, että maidossa ja maitopohjaisissa tuotteissa saattaa olla sellaisia elintarvikehygienisiä muutoksia, jotka saatta- vat tulla ilmi vasta siinä vaiheessa, kun maito- tai tuote-erä on jo toimitettu laitoksesta mark- kinoille.

Omavalvontajärjestelmästä annettaisiin mai- todirektiivissä edellytetyt tarkemmat määräyk- set maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Tätä koskeva valtuutussäännös olisi 49 §:ssä. Omavalvontajärjestelmässä olisi määriteltävä laitoksen tuotantolinjojen ne kohdat, joissa elintarvikkeessa tai sen raaka-aineessa voisi kohteiden luonteen vuoksi syntyä huomattavia elintarvikehygienisiä muutoksia. Omavalvon- tajärjestelmään kuuluisi näiden kriittisten koh- teiden seuranta, poikkeavuuksien kirjaaminen, niistä ilmoittaminen sekä ilmitulleiden epäkoh- tien korjaaminen. Järjestelmän sisältö ja laa- juus olisi riippuvainen laitoksen suuruudesta ja sen toiminnan luonteesta. Omavalvontajärjes- telmäksi voitaisiin hyväksyä laitoksen oma laadunvalvontaohjelma tai sen osa.

20 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan sää- dettavaksi, että laitos olisi velvollinen omalla kustannuksellaan ottamaan ja tutkimaan näyt- teet vastaan ottamastaan raakamaidosta sekä tuotantotilalla että tarvittaessa laitoksessa. Tu- losten perusteella valvottaisiin, että raakamaito täyttää sille asetetut bakteriologiset, kemialliset ja fysikaaliset vaatimukset. Lisäksi pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että laitoksen olisi otettava ja tutkittava näytteet myös raaka- ainemaidosta, lämpökäsitelystä kulutus- maidosta ja maitopohjaisista tuotteista niiden elintarvikehygienisen laadun varmistamiseksi. Varmistus tarkoittaisi myös sitä, että todetta- siin samalla tuotteiden olevan asetettujen ehto- jen mukaisia.

Tuotantotilan hygieniavalvontaan ja sen eläinten terveysvalvontaan liittyy olennaisena osana tuotetun raakamaidon ominaisuuksien seuranta. Tästä johtuen 2 momenttiin ehdote- taan otettavaksi säännös, jonka mukaan laitok- sen olisi ilmoitettava kunnan valvontaviran-

omaiselle vastaan ottamansa raakamaidon tutkimustuloksista silloin, kun maito ei tutkimustulosten mukaan täytä sille asetettuja laatuvaatimuksia.

Kuljetus ja säilytys

21 §. Maito ja maitopohjaiset tuotteet ovat yleensä helposti ja nopeasti pilaantuvia. Pilaantumiseen vaikuttaa sekä maidon ja tuotteiden saamat mikrobikarkeudet että niiden säilytysympäristön lämpötila ja siihen liittyvä säilytysaika. Elintarvikehygieenisen laadun heikkeneminen tapahtuu helposti juuri kuljetuksen ja säilytyksen aikana, jolloin maito ja tuotteet voivat likaantua tai niiden lämpötila voi olla liian korkea. Edellä esitetystä johtuen pykälään ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että maito ja maitopohjaiset tuotteet on kuljetettava ja säilytettävä siten, että niiden elintarvikehygieeninen laatu säilyy hyvänä.

Kuljetettaessa tai säilytettäessä maitoa tai maitopohjaisia tuotteita sellaisissa astioissa tai säiliöissä, joissa on ollut muita aineita kuin puhtaita elintarvikkeita, saattaa niihin joutua haitallisia vieraita aineita. Tällä perusteella 2 momentissa säädettäisiin, että maidon ja maitopohjaisten tuotteiden kuljetukseen ja säilytykseen saisi vain kunnan valvontaviranomaisen luvalla käyttää muita kuin moitteettomien elintarvikkeiden kuljetukseen ja säilytykseen käytettäviä astioita tai säiliöitä.

Tarkemmat määräykset kuljetuksesta ja säilytyksestä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä ehdotetun lain 49 §:n nojalla.

5 luku. Valvonta

Laitosten valvonta

22 §. Pykälässä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta valvoa alueellaan olevien laitosten toimintaa ja laitosten avunantovelvollisuudesta.

Laitosten valvonta edellyttää, että laitos antaa laitosta valvoville viranomaisille valvonnan käytännön suorittamisessa tarvittavaa apua sekä valvontaa varten tarvittavat toimi- ja sosiaalilait. Valvonta edellyttää, että laitoksen edustaja tarvittaessa esittelee laitoksen tuotan-

totiloinen valvontaviranomaiselle ja huolehtii, että valvontaviranomainen pääsee kaikkiin valvottaviin kohteisiin.

23 §. Valvonnassa tarpeelliset näytteet otettaisiin ja tutkittaisiin valvontaviranomaisen kustannuksella. Näytteet saataisiin kuitenkin 25 §:n mukaan ottaa korvauksetta. Viranomaisvalvonta tukee laitoksen omavalvontajärjestelmää ja tämän kautta laitoksen koko toimintaa.

Elintarvikenäytteiden ottamista ja tutkimista koskevat yleiset säännökset sisältyvät elintarvikelain nojalla annettuihin säännöksiin. Ne soveltuvat hyvin noudatettaviksi myös ehdotetun lain mukaisiin näytteisiin. Tätä koskeva viittaussäännös otettaisiin pykälän 2 momenttiin. Elintarvikenäytteitä koskevat säännökset sisältyvät näytteenottoasetukseen (385/83). Laboratorioista, joissa näytteet tutkittaisiin, säädettäisiin 55 §:ssä.

Valvontaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

24 §. Valvonnan edellytyksenä on, että valvontaviranomaiset saavat asianomaiselta elinkeinonharjoittajalta ja muilta henkilöiltä, joita ehdotetun lain säännökset koskevat, valvontaa varten tarpeelliset tiedot. Näitä tietoja olisivat esimerkiksi laitoksen omavalvonnan yhteydessä tehty havainnot ja saadut mittaus- ja tutkimustulokset sekä tiedot laitoksen käyttämisestä valmistus- ja jalostusmenetelmistä. Tietojen antamista koskeva velvoite ehdotetaan otettavaksi pykälän 1 momenttiin. Valvontaviranomaisen oikeus tietojen saamiseen koskisi vain ehdotetun lain mukaisen valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Tiedot olisi annettava valvontaviranomaisen määräämässä kohtuullisessa ajassa.

Myös muilla valtion ja kunnan viranomaisilla, kuten terveydensuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisilla, saattaa olla ehdotetun lain noudattamisen valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Valvonnan tehokkuuden vuoksi ja jotta välttyttäisiin esimerkiksi päällekkäisten tutkimusten tekemiseltä ehdotetaan, että ehdotetun lain mukaisilla valvontaviranomaisilla olisi oikeus saada valvontaa varten tarvittavia tietoja myös näiltä muilta viranomaisilta.

25 §. Valvonta edellyttää, että valvontaviranomainen pääsee tiloihin, joissa toimintaa harjoitetaan, sekä että viranomainen voi tehdä niissä tarkastuksia ja tutkimuksia sekä ottaa

valvontaa varten tarvittavia näytteitä. Tähän oikeuttava säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 1 momenttiin.

Maitodirektiivissä edellytetään, että komission asiantuntijat suorittavat jäsenvaltiossa tarkastuksia sen varmistamiseksi, että direktiivi on pantu asianmukaisesti täytäntöön. Tarkastukset suoritetaan yhteistyössä asianomaisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

ETA-sopimuksen 108 ja 109 artiklan mukaan sopimuksen velvoitteiden täyttämistä EFTA-valtioiden alueella valvoo EFTA:n valvontaviranomainen. Valvontamenettelyjen on oltava yhdenmukaiset EY:n noudattamien valvontamenettelyjen kanssa. Direktiiveissä olevat EY:n tarkastajia koskevat säännökset koskevat näin ollen EFTA:n valvontaviranomaisen palveluksessa olevia tarkastajia. ETA-sopimus edellyttää, että myös EFTA:n valvontaviranomaisen palveluksessa olevien virkamiesten on päästävä laitokseen tekemään tarkastuksia. Tätä koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 2 momenttiin.

26 §. Pykälässä säädettäisiin, että laitoksia koskeva avunantovelvollisuus sekä viranomaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus koskisi myös tuotantotilalla suoritettavia tarkastuksia.

Määräykset ja kiellot

27 §. Jos laitos tai tuotantotila taikka niiden toiminta ei täytä ehdotetun lain vaatimuksia, tulisi kunnan valvontaviranomaisen antaa kehoitus puutteen korjaamiseksi. Terveydellisten syiden edellyttäessä valvontaviranomainen voisi tällöin antaa määräyksiä ja kieltoja, jotka ovat tarpeen terveyshaittojen ehkäisemiseksi.

Määräys tai kielto voisi esimerkiksi koskea koneen, laitteen tai valmistustilan käyttämistä. Se voisi olla voimassa niin kauan kunnes puute on korjattu.

Ehdotettu säännös on tarkoitettu sovellettavaksi esimerkiksi tilanteissa, joissa käsiteltävä maito tai maitopohjainen tuote on laitoksen prosessissa aiheutuneen häiriön vuoksi joutunut kosketuksiin sellaisen aineen kanssa, että tuotteen elintarvikehygieeninen laatu heikkenee, tai joissa jäähdytyslaitteen rikkoutumisen vuoksi tuotetta ei ole säilytetty riittävän kylmässä. Annettavien määräysten ja kieltojen tulee perustua valvontaviranomaisen käytettä-

vissä olevaan ja hankkimaan tietoon sekä olla oikeassa suhteessa vaarannettavan oikeushyvän laajuuteen ja merkitykseen.

Ehdotettu säännös on saman sisältöinen kuin mitä terveydenhoitolaissa nykyisin säädetään terveysviranomaisten valtuuksista antaa määräyksiä terveyshaittojen syntymisen ehkäisemiseksi. Terveystietolain 82 §:n mukaan terveyslautakunnalla on oikeus antaa terveysviranomaisen toimittaman tarkastuksen nojalla määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveydellisen haitan poistamiseksi.

28 §. Pykälässä säädettäisiin kunnan valvontaviranomaisen mahdollisuudesta kieltää raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon tai maitopohjaisen tuotteen luovuttaminen elintarvikkeeksi ja niiden käyttäminen elintarvikkeen valmistukseen, jos ne tai niiden käsittelyolosuhteet eivät olisi tämän lain mukaiset.

Terveydellisten syiden niin edellyttäessä valvontaviranomainen voisi määrätä, miten kyseisten tuotteiden osalta on meneteltävä. Määräystä annettaessa on pyrittävä siihen, että elinkeinonharjoittaja voi käyttää tuotteet hyväkseen niin taloudellisella tavalla kuin mitä se terveysriskien välttämiseksi on suinkin mahdollista. Ihmisravinnoksi kelpaamattomat tuotteet ovat usein vielä käytettävissä esimerkiksi eläinten rehuksi.

29 §. Kiiretoimia edellyttävät sellaiset tilanteet, joissa on jo todettu terveyshaitta tai joiden jatkuessa terveyshaitan syntyminen on niin ilmeinen, ettei voida odottaa kunnan valvontaviranomaisen kokoontumista päätöksentekoa varten. Tällöin laitosta valvova tai 11 §:n 1 momentin mukaisen tuotantotilan hygieniatarkastuksen tekevä kunnan viranhaltija voisi antaa tilanteen edellyttämät terveyshaitan ehkäisemiseen tähtäävät määräykset ja kiellot. Tällaisia tilanteita olisivat esimerkiksi laitoksen rikkoutuneesta viemäriputkistosta maitopohjaisen valmisteen päälle valunut likavesi tai tuotteissa todettu pilaantuminen tai myrkyllinen aine.

Määräyksen tai kiellon antaneen viranhaltijan olisi viipymättä ilmoitettava siitä kunnan valvontaviranomaiselle. Ilmoituksen saatuaan se voisi päättää jatkotoimenpiteistä.

30 §. Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen velvollisuudesta kuulla elinkeinonharjoittajaa, ennen kuin laitosta tai tuotantotilaa koskeva määräys tai kielto annettaisiin.

Uhkasakko sekä teettämisen- ja keskeyttämismuokkaukset

31 §. Kunnan valvontaviranomainen voisi tehostaa 27—29 §:n nojalla annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta sekä teettämisen- ja keskeyttämismuokkauksesta on annettu uhkasakkolaissa (1113/90), minkä vuoksi se tulisi asiassa muutoin sovellettavaksi.

Haltuunotto

32 §. Kunnan valvontaviranomainen voisi ottaa raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon tai maitopohjaisen tuotteen haltuunsa, jos ne tai niiden käsittelyolosuhteet ovat olleet sellaiset, että kyseisistä elintarvikkeista on syytä epäillä aiheutuvan välitöntä terveyden vaaraa, eikä valvontaviranomaisen käytettävissä olevia muita toimintakeinoja voida pitää riittävinä sen varmistamiseksi, että kyseisiä tuotteita ei joudu elintarvikkeena käytettäväksi.

Haltuunotto tulisi käytettäväksi äärimmäisenä keinona, jos tilanne arvioidaan niin vakavaksi, että valvontaviranomaisen määräys tai kielto uhkasakolla tai teettämisen- tai keskeyttämismuokkauksella tehostettunakaan ei olisi riittävän tehokas keino estämään terveyden vaaraa aiheuttavaksi todetun tai epäillyn tuotteen joutumisen kulutukseen.

Kiireellisissä tapauksissa haltuunottopäätöksen samoin kuin 34 §:n 2 momentissa tarkoitettua päätöksen haltuunotettua omaisuuden käyttämistä voisi tehdä myös laitosta valvovan kunnan viranhaltija.

33 §. Pykälä sisältäisi haltuunottoa koskevat tarkat menettelytapasäännökset, joilla pyritään varmistamaan elinkeinonharjoittajan oikeus turva.

Haltuun otetun omaisuuden säilyttäminen ja käyttäminen

34 §. Haltuun otetun omaisuuden säilytystapa ja käyttöä koskevat päätökset tekisi kunnan valvontaviranomainen. Viranomaisen voi olla vaikeaa saada hankittua haltuun otetulle omaisuudelle asianmukaista säilytyspaikkaa, esimerkiksi sopivaa kylmäsäilytystä, muualta

kuin asianomaisesta laitoksesta. Tämän vuoksi omaisuus voitaisiin säilyttää myös kyseisessä laitoksessa. Omaisuuden tulee olla siten merkitty tai säilytystilan sinetöity tai merkitty, että haltuun otettu omaisuus voidaan vaivatta erottaa muusta laitoksen omaisuudesta.

Haltuun otetulle omaisuudelle voitaisiin tehdä sen elintarvikehygieenisen laadun selvittämiseksi tutkimuksia. Päätös omaisuuden käyttötavasta olisi tehtävä heti haltuunoton jälkeen tai, jos edellä tarkoitettuja tutkimuksia ovat tarpeen, heti tutkimustulosten selvittyä. Omaisuuden elintarvikehygieenisestä laadusta johtuvista terveydellisistä edellytyksistä riippuen käyttötapoja olisivat esimerkiksi käyttäminen elintarvikkeeksi siten kuumennettuna tai muutoin käsiteltynä, että omaisuudessa olleet elintarvikehygieeniset puutteet poistuvat, käyttäminen eläinten rehuksi tai äärimmäisessä tapauksessa hävittäminen.

Haltuun otetun omaisuuden säilytystä ja käyttöä koskevia päätöksiä tehdessään kunnan valvontaviranomaisen tulisi menetellä siten, että omaisuuden omistajalle haltuunoton ja siihen liittyvien toimenpiteiden vuoksi aiheutuva taloudellinen menetys jäisi niin pieneksi kuin se omaisuuden elintarvikehygieeninen laatu ja sen mahdollistamat käyttötarkoitukset huomioon ottaen on mahdollista.

Viranomaisen määräämien toimenpiteiden toteuttaminen olisi ensisijaisesti asianomaisen elinkeinonharjoittajan tehtävänä. Jos tämä ei niitä annetuissa määräajassa toteuttaisi, voisi kunnan valvontaviranomainen määrätä kyseiset toimenpiteet teetetäväksi.

35 §. Esitutkintaviranomainen voi pakkokeinoin (450/87) nojalla takavarikoida omaisuutta muun muassa silloin, jos on syytä olettaa, että se voi olla todisteena rikosasiassa tai että tuomioistuimien julistaa sen menetetyksi. Omaisuus on myytävä, jos se on helposti pilaantuva, pian häviävä, arvoltaan nopeasti aleneva tai erittäin kalliishoitoinen. Myyntipäätöksen tekee poliisipiirin päällikkö.

Pykälään ehdotetaan otettavaksi säännökset siitä, että tässä laissa tarkoitettuja elintarvikkeita voitaisiin myydä vain asianomaista laitosta valvovan kunnan valvontaviranomaisen hyväksymään tarkoitukseen ja terveydellisten syiden vaatimien myymisen sijasta hävitettävä. Näin voitaisiin varmistua siitä, että takavarikoitu omaisuus tulisi käytettäväksi sen elintarvikehygieenisen laadun mukaiseen tarkoitukseen.

36 §. Pykälässä säädettäisiin menettelystä

haltuun otettujen tai takavarikoitujen tässä laissa tarkoitettujen elintarvikkeiden suhteen silloin, kun syytetä ehdotetun lain rikkomisesta ei nosteta tai tuomioistuim ei julista takavarikoitua omaisuutta menetetyksi. Laitosta valvova kunnan valvontaviranomainen päättäisi käyttötavasta silloin, kun omaisuuden elintarvikehygieeninen laatu on niin huono, ettei sitä voida sellaisenaan luovuttaa omistajalle.

Laitoksen hyväksynnän peruutus

37 §. Jos laitos ei olosuhteiltaan tai toiminnaltaan ole tämän lain ja sen nojalla asetettujen vaatimusten mukainen eikä puutetta ole valvontaviranomaisen kehotuksesta huolimatta korjattu, olisi kunnan valvontaviranomaisen määrättävä laitos korjaamaan kyseinen epäkohta.

Jos kyseinen puute on niin vakava, että terveydelliset seikat edellyttävät laitoksen toiminnan keskeyttämistä puutteen korjaamisen ajaksi, voisi laitoksen hyväksynyt viranomainen peruuttaa laitoksen hyväksymisen joko osaksi tai kokonaan, kunnes valvontaviranomaisen edellyttämät korjaukset on tehty. Jos korjauskehotusta ei määräaikaan mennessä olisi noudatettu, olisi laitoksen hyväksyminen peruutettava. Puutteen korjaamiseen olisi varattava haittaan nähden kohtuullinen määräaika.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos toimisi ETA-sopimuksen mukaisena kansallisena viranomaisena, joka EFTA:n valvontaviranomaiselle vastaisi siitä, että laitoksia valvotaan ETA-sopimuksen mukaisesti. Tämän vuoksi eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksella tulisi olla toimivalta tarvittaessa kehottaa kunnan valvontaviranomaista ryhtymään laitoksen hyväksynnän peruuttamista koskeviin toimenpiteisiin, jos laitos ei täytä ehdotetun lain vaatimuksia eikä kunnan valvontaviranomainen ole oma-aloitteisesti kyseisiin toimenpiteisiin ryhtynyt. Kyseeseen tulevat lähinnä tapaukset, joissa eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen suorittamassa tarkastuksessa on havaittu epäkohtia laitoksen toiminnassa, mutta kunnan valvontaviranomainen on kuitenkin tulkinnut laitoksille asetettuja vaatimuksia siten, että se katsoo laitoksen olevan asetetut vaatimukset täyttävä.

Vettä ja henkilökunnan terveydentilaa koskevien säännösten valvominen

38 §. Ehdotetun lain 3 §:n mukaisesti laitoksessa ja tuotantotilalla käytettävää vettä ja henkilökunnan terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädettäisiin veden osalta terveydenhoitolaissa ja henkilökunnan terveydentilan osalta tartuntatautilaissa. Jotta laitosta ja tuotantotilaa sekä niiden toimintaa valvottaisiin direktiivissä edellytetyllä tavalla yhtenä kokonaisuutena, olisi laitoksia ja tuotantotiloja ehdotetun lain mukaan valvovan viranomaisen varmistettava, että laitoksessa ja tuotantotilalla käytettävä vesi ja henkilökunnan terveydentila ja hygieniat ovat asianomaisissa laeissa asetettujen vaatimusten mukaiset. Jos vaatimuksia ei täytettäisi, voisivat ehdotetun lain mukaiset valvontaviranomaiset ryhtyä tilanteen korjaamiseksi tämän luvun mukaisiin toimenpiteisiin.

6 luku. Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus ja valitus

39 ja 40 §. Maidontarkastuslain nojalla annettuihin kunnan terveyslautakunnan päätöksiin haetaan muutosta valittamalla tapauksesta riippuen joko maaseutuelinkeinojen valituslautakuntaan tai lääninhallitukseen. Muutoksenhakupäätös ehdotetaan muutettavaksi sellaiseksi, että se olisi mahdollisimman yhdenmukainen muiden elintarvikehygieniain ja ympäristöterveydenhuoltoa koskevien säädösten muutoksenhakupäätösten kanssa. Ehdotettu muutoksenhakupäätös koostuisi oikaisuvaatimusmenettelystä ja lääninoikeuteen tehtävästä valituksesta.

Jos kunnan asianomainen lautakunta tai muu monijäseninen toimielin on 7 §:n mukaisesti siirtänyt tämän lain mukaista toimivaltaansa yksittäiselle viranomaiselle, haettaisiin viranomaiseen päätökseen muutosta tekemällä toimielimelle oikaisuvaatimus. Pykälässä säädettäisiin lisäksi oikaisuvaatimuksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä. Toimielimen päätökseen haettaisiin edelleen muutosta valittamalla lääninoikeudelta.

Muutosta kunnan monijäsenisen lautakunnan tai toimielimen ehdotetun lain nojalla antamiin päätöksiin haettaisiin valittamalla lääninoikeuteen. Valitusaika olisi 30 päivää

päätöksen tiedoksisaannista lukien. Valituksessa noudatettaisiin, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa säädetään. Lääninoikeuden päätökseen voitaisiin hakea edelleen muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Muiden ehdotetussa laissa tarkoitettujen viranomaisten kuin kunnan viranomaisten päätöksiin haettaisiin muutosta sen mukaan kuin mitä niiden osalta on erikseen säädetty.

Täytäntöönpano

41 §. Pykälän mukaan voitaisiin siinä yksilöidyissä päätöksissä määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei valitusviranomainen tai oikaisuvaatimuksen käsittelevä viranomainen toisin määrää. Päätöksiä, jotka voitaisiin määrätä heti täytäntöön pantaviksi, olisivat muun muassa laitoksen toiminnassa havaittujen terveydellisten puutteiden vuoksi annettavat määräykset ja kiellot, uhkasakko- sekä teettämis- ja keskeyttämishuonon koskeissa asioissa annettavat päätökset, haltuunottoa koskevat päätökset sekä laitoksen hyväksynnän peruuttaminen.

Annettaessa elintarvikkeeksi käytettäviä tuotteita ja niiden valmistus- ja käsittelyolosuhteita koskevia päätöksiä ei päätöksen täytäntöönpano useinkaan voi elintarvikkeiden pilaantumisvaaran sekä terveydellisten haittojen välttämiseksi odottaa muutoksenhaun vaatimaa aikaa. Pykälän mukaan muutoksenhakuviranomaisen olisi käsiteltävä asia kiireellisenä.

7 luku. Rangaistussäännökset

Rangaistussäännökset

42 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain tahallisuudesta tai huolimattomuudesta tehdystä rikkomisesta rangaistukseksi sakko tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Jos rikkomus olisi kokonaisuuden kannalta ilmeisen vähäinen, voisi valvontaviranomainen pykälän 2 momentin mukaan jättää ilmoittamatta siitä esitutkintaviranomaiselle. Valvontaviranomainen voisi jättää ilmoittamatta esimerkiksi vähäisen laiminlyönnin, josta ei aiheudu terveysriskiä. Säännös ei estäisi muuta tahoa, esimerkiksi mahdollista asianomistajaa, ilmoittamasta rikkomusta esitutkintaviranomaiselle.

Rikosoikeudellisten seuraamusten kasaantu-

misen välttämiseksi ehdotetaan pykälän 3 momenttiin otettavaksi säännös, jonka mukaan uhkasakolla tehostetun kiellon tai velvoitteen rikkomisesta ei voida samasta teosta tuomita rangaistukseen.

43 §. Ehdotetun lain 46 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkominen olisi rangaistava sakolla tai enintään kuuden kuukauden vankeudella. Teko olisi asianomistajarikos, josta virallinen syyttäjä ei saisi nostaa syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteen pantavaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua rangaistussäännöstä ei sovellettaisi virkamiehiin eikä julkisyhteisön työntekijöihin. Heidän osaltaan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 5 §:ssä. Tätä koskeva viittaussäännös ehdotetaan otettavaksi pykälän 3 momenttiin.

Menettämisseuraamus

44 §. Pykälässä säädettäisiin ehdotetun lain rikkomisesta tuomittavasta menettämisseuraamuksesta. Ehdotettua lakia rikkoen käsitelty, kuljetettu, maahan tuotu tai maasta viety raakamaito, raaka-ainemaito, lämpökäsitelty kulutusmaito tai maitopohjainen tuote voitaisiin 1 momentin mukaan tuomita valtiolle menetetyksi.

Rikoksesta aiheutuvan taloudellisen hyödyn ja rikoksen tekemiseen käytetyn esineen tai muun omaisuuden tuomitsemisessa valtiolle menetetyksi säädetään rikoslain 2 luvun 16 §:ssä. Pykälän 2 momentti sisältäisi tätä koskevan viittaussäännöksen.

8 luku. Erinäiset säännökset

Maksut

45 §. Pykälässä lueteltaisiin ne kunnan suoritteet, joista kunta voisi periä maksun. Kunta määräisi maksun siten, että se vastaisi kunnalle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Maksut olisivat ulosottokelpoisia ilman eri tuomiota tai päätöstä.

Kunnallishallinnossa noudatetun yleisen periaatteen mukaan on yleinen kunnallinen terveysvalvonta ja siihen liittyvä terveydellisten haittojen ehkäiseminen ja poistaminen viran-

omaisen kustannuksella suoritettavaa toimintaa. Näin ollen laitosten osalta valvonta olisi periaatteessa laitokselle maksutonta. Ehdotetun lain mukaan kunta voisi kuitenkin periä laitoksen valvonnasta maksun silloin, kun Euroopan talousalueen ulkopuolelle suuntautuvasta viennistä johtuva valvonta edellyttää ostajamaan vaatimuksesta tavanomaista kattavampaa valvontaa.

Laitosten toimintaa valvotaan nykyisin terveydenhoitolain nojalla. Valvonnasta kunnat eivät peri maksua.

Valtion viranomaisten ehdotetun lain nojalla suorittamista tarkastuksista perittävät maksut määrittäisiin valtion maksuperustelain (150/92) mukaisesti, jollei ETA-sopimuksesta muuta johdu.

Valtion maksuperustelain nojalla tarkastuksista perittävät maksut olisivat julkisoikeudellisia suoritteita, joista perittävä maksu määräytyy suoritteen omakustannusarvon mukaisesti. Valtion maksuperustelain mukainen järjestelmä edellyttää, että jako julkisoikeudellisiin ja muihin suoritteisiin tehdään asianomaisen ministeriön, tässä tapauksessa maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Ministeriö päättää myös siitä, mitkä suoritteet hinnoitellaan omakustannusarvon perusteella ja mistä suoritteista peritään kiinteä hinta. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos perii nykyisin maitovalmisteiden tuonti- ja vientitarkastuksista maksun. Maksusta on määrätty eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen suoritteista perittävistä maksuista annetulla maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä (626/93).

Tuonti- ja vientitarkastuksista perittävien maksujen osalta tulee valtion maksuperustelain lisäksi huomioon otettavaksi ETA-sopimuksen pöytäkirjan 10 määräykset tarkastuksissa noudatettavista menettelytavoista.

Salassapitovelvollisuus

46 §. Elinkeinonharjoittajan suojaamiseksi tarkastuksissa ja muussa valvonnassa kertyvien tietojen asiattomalta levittämislähtä ja käytöltä ehdotetaan pykälässä säädettäväksi salassapitovelvollisuudesta. Salassapitovelvollisuus koski kaikkia niitä, jotka ehdotettua lakia valvoessaan tai valvontaan liittyvää tutkimustehtävää taikka muuta tehtävää suorittaessaan ovat saaneet tietoja, jotka koskevat yksityisen tai yhteisön taloudellista asemaa, liike- tai

ammattisalaisuutta taikka yksityisen henkilökohtaisia oloja.

Salassapitovelvollisuus ei estäisi antamasta valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja valvontaviranomaisille eikä myöskään syyttäjä-, poliisi- ja tulliviranomaisille rikoksen selvittämistä varten taikka muutoksenhakua tutkivalle viranomaiselle. Lisäksi ehdotetaan, että mainittuja tietoja ja asiakirjoja saataisiin Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen niin edellyttäessä antaa ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille. ETA-sopimuksen mukaiset EFTA:n valvontaviranomaisen suorittamat tarkastukset saattavat edellyttää tiedon saamista muutoin salassapidettävästä seikasta. ETA-sopimuksen 122 artiklassa on määrätty sopimuksen osapuolia koskevasta salassapitovelvollisuudesta.

Laitosrekisteri

47 §. Maitodirektiivin mukaan kaikista hyväksytyistä laitoksista on pidettävä kussakin jäsenvaltiossa valtakunnallista rekisteriä. Pykälässä ehdotetaan, että eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos pitäisi laitosten valtakunnallista rekisteriä. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos antaisi laitoksille myös numeron, jota käytettäisiin tarvittavissa todistuksissa sekä valvontatoiminnan helpottamiseksi tuotteissa.

Laitosnumeron antaminen ja valtakunnallisen rekisterin pitäminen edellyttää, että kunnan valvontaviranomainen pitää rekisteriä hyväksymistään laitoksista. Nämä sen tulisi ilmoittaa eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle valtakunnalliseen rekisteriin merkitsemistä varten. Valtakunnalliseen rekisteriin tulisi voida tallettaa myös muita valvontaa ja EFTA:n valvontaviranomaisen suorittamia tarkastuksia varten tarvittavia tietoja, kuten tietoja laitoksen tuotantosuunnasta, tuotannon suuruusluokka sekä maidontarkastuksesta ja laitoksen elintarvikehygienian tasosta.

Valtionosuus

48 §. Kunnan ehdotetun lain nojalla järjestämään toimintaan sovellettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92).

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 6 §:ssä on säännökset sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman sisällöstä. Pykälän

1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaan suunnitelma sisältäisi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle asetettavat tavoitteet ja ohjeet sekä laissa olevan valtuutussäännöksen nojalla annettavat määräykset. Tavoitteet, ohjeet ja määräykset ovat kiinteästi yhteydessä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutoimintaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain säätämisen yhteydessä muutettiin useita ympäristöterveydenhuollon alaan kuuluvia lakeja siten, että vaikka kunnan niiden nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan muutoin mainittua lakia, ei 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtia sovelleta. Tämä johtui siitä, että ympäristöterveydenhuolto ei ole yksilöön kohdistuvaa palvelutoimintaa niin kuin terveydenhuolto yleensä, vaan se muodostuu pääasiallisesti hallinnollisista ja valvonnallisista tehtävistä. Näiden osalta ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa edellä mainittuja säännöksiä valtakunnallisen suunnitelman tavoitteista, ohjeista ja määräyksistä. Vastaava poikkeus ehdotetaan otettavaksi pykälän 2 momenttiin.

Tarkemmat määräykset

49 §. Maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevien direktiivien ja niihin liittyvien päätösten yksityiskohtaiset määräykset ehdotetaan saatettaviksi voimaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Direktiivit ja niihin liittyvät päätökset sisältävät tarkat määräykset muun muassa tuotantotiloista, laitoksista, maidon ja maitopohjaisten tuotteiden käsittelystä ja niille asetettavista elintarvikehygienisistä laatuvaatimuksista. Direktiiveissä ja päätöksissä on lisäksi määräyksiä, jotka koskevat tuotantotilojen ja laitosten rekisteröintiä, valvontaa, näytteiden ottamista ja tutkimista sekä maidon ja maitopohjaisten tuotteiden merkitsemistä.

Maa- ja metsätalousministeriölle pykälän 1 momentissa ehdotettu määräystenantovaltuutus olisi sidottu nimenomaisesti ETA-sopimuksen täytäntöönpanoon. Muita määräyksiä kuin mitä direktiivien täytäntöönpano edellyttää, ei näin ollen voitaisi antaa.

Tuotantotilaa koskevat määräykset sisältäisivät yleiset hygieniavaatimukset, laitteiden ja välineiden hoitamista koskevat vaatimukset sekä lypsämiseen liittyvät hygieniavaatimukset. Määräykset koskisivat myös tuotantotilojen rekisteröintiä ja olosuhdehygieniaan kohdistuvien tarkastusten järjestämistä.

Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä annettaisiin määräykset maidon kuumentamisesta. Ne koskisivat sekä lämpökäsittelyä että termisointia. Lämpökäsittelyn teknisestä suoritamisesta annettaisiin yksityiskohtaiset määräykset. Niissä määriteltäisiin muun muassa pastörointiin, iskukuumennukseen ja sterilointiin liittyvät aika- ja lämpötilarvot. Ministeriön päätökseen sisältyisi myös maidon säilytystä ja keräilyä koskevat puhtaus-, aika- ja lämpötilavaatimukset.

Tarkemmat määräykset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä myös laitosten hyväksymisestä ja niiden teknisiä vaatimuksia ja koko toimintaa koskevista elintarvikehygienisistä vaatimuksista. Ministeriön päätöksessä asetettaisiin muun lisäksi ne ehdot, joiden perusteella vähäisessä määrin maitopohjaisia tuotteita valmistaville laitoksille voitaisiin hyväksymisen yhteydessä myöntää poikkeuksia yleisistä vaatimuksista.

Laitosten valvontaa ja tarkastusta koskevat yksityiskohtaiset määräykset sisältäisivät esimerkiksi omavalvontaan ja tarkastustiheyteen liittyvät vaatimukset.

Valvontaviranomaiselle voitaisiin ministeriön päätöksellä asettaa pätevyyyteen liittyviä ehtoja vain siinä tapauksessa, että tämä johtuisi ETA-sopimuksesta. Toistaiseksi ETA-sopimus ei suoranaisesti näitä pätevyysvaatimuksia aseta sen lisäksi, mitä laissa on ehdotettu säädettäväksi. EY:llä on kuitenkin erillinen eläimistä saatavien elintarvikkeiden eläinlääkinnällistä tarkastusta koskeva direktiivi (89/662/ETY). Tämän direktiivin mukaiset toimenpiteet ovat eläinlääkärin suoritettavia. On mahdollista, että myöhemmässä vaiheessa direktiivi tulee otettavaksi Suomen lainsäädäntöön.

Direktiivien mukaiseen valvontaan kuuluu olennaisena osana säännöllisesti toistuva näytteiden ottaminen ja tutkiminen maidosta ja maitopohjaisista tuotteista. Näytteenottotapa, näytteiden säilyttäminen ja käytetyt tutkimusmenetelmät vaikuttavat olennaisesti tutkimustuloksiin. On tärkeää, että tulokset ovat oikeita ja vertailukelpoisia riippumatta siitä, missä tutkimukset on tehty. Tästä syystä erityisesti menetelmäpäätöksissä on annettu tarkat ohjeet analyysi- ja testausmenetelmistä. Tarkoituksena on, että sekä direktiivien että menetelmäpäätösten mukaiset menetelmäohjeet annettaisiin ministeriön päätöksellä.

Maidon ja maitopohjaisten tuotteiden hygieenisen laadun arvioiminen edellyttää yhden-

mukaisten laatukriteerien olemassaoloa. Maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä annettaisiin muun muassa maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevat mikrobiologiset ja solupitoisuutta koskevat raja-arvot. Lisäksi päätökseen otettaisiin käsittelemättömän maidon jäätympisteeseen sallitut vaihteluvälit sekä vieraiden aineiden sallitut enimmäismäärät ja määräykset vierasainevalvonnan järjestämisestä.

Maitodirektiivin liitteessä on esitetty terveysmerkintää ja päällyksmerkintöjä koskevat vaatimukset. Näihin vaatimuksiin pohjautuen maa- ja metsätalousministeriö tulisi antamaan määräykset esimerkiksi terveysmerkinnän sisällöstä ja käyttötavasta. Määräykset annettaisiin myös merkinnän käyttöön liittyvistä vastuukysymyksistä ja käyttöoikeudesta. Määräykset koskisivat niinikään kuljetuserien merkitsemistä tunnistamista varten ja tunnistamisessa käytettäviä muita mahdollisia menettelytapoja kuin suora-naista merkitsemistä. Todistuksia ja asiakirjoja koskevat ohjeet annettaisiin maitodirektiivin ja ostajamaiden vaatimusten mukaisesti.

Laitoskäsitteen piiriin kuuluu ehdotetussa laissa keräilykeskus, vakiointikeskus, käsittelylaitos ja jalostamo. Maitodirektiivissä on kaikki alakäsitteet erikseen määritelty. Tarkoituksena on, että direktiivin mukainen tarkempi määrittely tehtäisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä ehdotetun pykälän valtuutuksen perusteella.

Pykälän 2 momentin sisältämä määräystenantovaltuus ei ole sidottu ETA-sopimuksen täytäntöönpanoon. Tämä johtuu siitä, että maitodirektiivi ei vaikuta kansallisiin sääntöihin, jotka koskevat raakamaidon ja maitopohjaisten tuotteiden myyntiä suoraan tilalta kuluttajalle. Edellytyksenä on kuitenkin, että tuottantokarja on tuberkuloosista ja luomistaudista vapaa ja että hygieniaolosuhteet täyttävät asetetut terveyttä koskevat vähimmäisvaatimukset. Tarkoituksena on, että maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä annettaisiin kansalliset määräykset siitä, millä ehdoilla maitoa ja maitopohjaisia tuotteita saisi myydä suoraan tuottajalta kuluttajalle.

Maahantuonti ja maastavienti

50 §. Pykälä koski raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden maahantuontia sekä toisesta ETA-valtiosta että ETA:n ulkopuo-

lisesta valtiosta. Pykälän 1 momentin mukaan tuonti olisi sallittu, jos tavara täyttää maa- ja metsätalousministeriön asettamat vaatimukset ja tuonnin yhteydessä esitetään ministeriön määräämät asiakirjat.

Ministeriön päätöksellä asetettavat vaatimukset koskisivat tavarain elintarvikehygieenistä laatua ja sen käsittely- ja valmistusolosuhteita edellytettäviä terveydellisiä vaatimuksia sekä näihin liittyviä terveystodistuksia.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että terveydellisten syiden edellyttäessä maa- ja metsätalousministeriö voisi kieltää raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden maahantuonin. Kyseeseen tuleva terveydellinen syy voisi olla esimerkiksi alkuperävaltiossa puhjennut sellainen tautiepidemia, joka voi elintarvikkeen välityksellä tarttua ihmiseen.

ETA-sopimuksen mukaan tuonnille ei saa asettaa esteitä, jos tavara täyttää asianomaisissa direktiiveissä määritellyt vaatimukset. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän 3 momenttiin otettavaksi säännös siitä, että ETA-valtioista tuotavan tavarain osalta maa- ja metsätalousministeriön tulisi antaa 1 momentissa mainitut määräykset ja 2 momentissa tarkoitettut kiellot ETA-sopimuksen mukaisesti.

Siltä osin kuin maa- ja metsätalousministeriön tuonnin edellytyksistä antamat määräykset koskisivat tuontia muista kuin ETA-valtioista, eli niin sanotuista kolmansista maista, tulee ottaa huomioon, että vaikka ETA-sopimuksen mukaan suhteita kolmansiiin maihin koskevia EY:n direktiivien säännöksiä ei sovelleta, ei kolmansista maista tapahtuvaan tuontiin kuitenkaan saada soveltaa edullisempia määräyksiä kuin niitä, jotka johtuvat sopimuksen soveltamisesta.

Maidon ja maitopohjaisten tuotteiden maahantuonnissa on lisäksi noudatettava eläintautilain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimuksia. Sama koskee maastavientiä.

51 §. Raakamaitoa, raaka-ainemaitoa, lämpökäsiteltyä kulutusmaitoa ja maitopohjaisia tuotteita voitaisiin viedä maasta, jos ne täyttävät ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaiset vaatimukset.

Direktiiveissä edellytetään, että muihin ETA-valtioihin vietävä tavara merkitään ja sitä seuraa kaupallinen asiakirja tai joissain tapauksissa terveystodistus. Nämä ovat todistuksena

siitä, että tuote on direktiivin mukainen muun muassa alkuperältään sekä käsittely- ja valmistusolosuhteiltaan. Terveysmerkintää ja vientiasiakirjoja koskevat direktiivin säännökset ehdotetaan saatettaviksi voimaan maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että ETA:n ulkopuolelle vietävän tavaran on täytettävä maa- ja metsätalousministeriön määräämässä laajuudessa ehdotetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimukset sekä lisäksi ostajavaltion asettamat vaatimukset. Jos ostajavaltio asettaa lievemmät vaatimukset kuin mitä ehdotetusta laista johtuu, ei vietävien tuotteiden tarvitsisi täyttää kaikkia ehdotetun lain mukaisia vaatimuksia. Vietävien tuotteiden olisi kuitenkin oltava sellaisia, että ne ovat elintarvikkeiksi sopivia.

Maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarvittaessa tarkemmat määräykset vientitarkastusten järjestämisestä. Määräyksiä on tarkoitus antaa lähinnä vientiasiakirjoista ja menettelyistä, joiden avulla vientiä koskevien sopimusmääräysten noudattaminen varmistetaan.

Tuonti- ja vientivalvontaa koskevat yleiset säännökset

52 §. Tuonti- ja vientivalvontaa suorittaisivat tulliviranomaiset. Asetuksella voitaisiin säätää, että tuonti- ja vientivalvontaa suorittaisivat muutkin valtion viranomaiset. Kyseeseen tulisi lähinnä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos, joka nykyisin suorittaa maitovalmisteiden tuonti- ja vientitarkastuksia.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että tuojan ja viejän tulisi antaa tarkastuksessa ja siihen liittyvässä näytteenotossa tarvittava apu. Tällaista apua olisi esimerkiksi tarkastettavien tavaraerien luokse opastaminen, tavaroiden siirtäminen niin, että tarkastus voidaan suorittaa, sekä näytteenotossa avustaminen.

53 §. Tuonti- tai vientitarkastuksessa hylättyjen raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden suhteen olisi meneteltävä tarkastuksen suorittaneen viranomaisen määräämällä tavalla. Näitä toimenpiteitä voisivat olla tavaran palauttaminen, käyttäminen hyväksyttävänä pidettävään tarkoitukseen tai hävittäminen. Tuojalla tai viejällä olisi mahdollisuus valita

näiden vaihtoehtojen välillä sikäli kuin tähän ei ole terveydellisten seikkojen tai muun lainsäädännön vuoksi estettä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuonti- tai vientitarkastuksen suorittavalle viranomaiselle mahdollisuus tuojan tai viejän kustannuksella teettää ne toimenpiteet, joita tuoja tai viejä ei ole suorittanut.

54 §. Kunnan olisi järjestettävä laitosten valvonta siten, että ETA-sopimuksen tai ETA:n ulkopuolisen ostajavaltion edellyttäessä laitosta valvoo ja vientiin tarvittavat terveystodistukset antaa eläinlääkäri, joka on virkasuhteessa joko kuntaan tai kuntayhtymään, sen mukaan, kumpi kunnassa huolehtii ehdotetun lain mukaisesta valvonnasta. Kunnat ja kuntayhtymät voisivat sopia, että tehtävän hoitaa virkavastuulla jonkin muun kunnan tai kuntayhtymän virkaeläinlääkäri.

Ehdotetun lainkohdan tarkoituksena on varmistaa ETA-sopimuksen toteuttaminen ja se, että laitoksen vientimahdollisuuksien varmistamiseksi laitoksen viranomaisvalvonta on järjestetty ostajamaan edellyttämällä tavalla.

Jos vientiin ei tarvita terveystodistusta, vaan kaupallinen asiakirja riittää, voi tämän antaa muukin laitosta valvova viranomainen kuin eläinlääkäri.

Laboratoriot

55 §. Pykälä sisältäisi ETA-sopimuksen mukaisia kansallisia vertailulaboratorioita ja ehdotetun lain mukaisia tutkimuksia tekevien laboratoriorien hyväksymistä koskevan säännöksen.

Virka-apu

56 §. Pykälä sisältäisi poliisin ja tulliviranomaisten virka-apua koskevan säännöksen.

Muut kansainväliset sopimukset

57 §. Ehdotetun lain 25, 49, 50, 51 ja 54 §:ssä on viitattu ETA-sopimukseen tai Euroopan talousalueeseen. Jotta ehdotettua lakia ei pelkästään kyseisten viittausten johdosta tarvitsisi muuttaa Suomen mahdollisen Euroopan unionin jäsenyyden myötä, ehdotetaan pykälään otettavaksi säännös siitä, että mitä ehdotetussa

laissa säädetään ETA-sopimuksesta ja ETA:sta, koskee soveltuvin osin Suomea sitovaa muuta kansainvälistä sopimusta ja kyseisen sopimuksen jäsenvaltioita. Suomen mahdollinen jäsenyys Euroopan unionissa ei aiheuttaisi ehdotettuun lakiin muita muutoksia.

Tarkemmat säännökset

58 §. Pykälän mukainen asetuksenantovaltuus ja mahdollisuus jatkoedegointiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä annettaviin määräyksiin koskisivat lain täytäntöönpanon edellyttämien hallinnollisten ja menettelyllisten säännösten antamista. Pykälän nojalla ei voisi antaa kuntia koskevia säännöksiä.

9 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

59—61 §. Ehdotettu laki liittyy ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan voimaantuloon. Lisäpöytäkirjan mukaan maitodirektiivi tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samasta päivästä lukien. Voimaantulosta säädettäisiin kuitenkin asetuksella, jotta voitaisiin ottaa huomioon lisäpöytäkirjan hyväksymisaikataulu.

Ehdotetulla lailla kumottaisiin maidontarkastuslaki ja eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksista annettu laki niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen ehdotetun lain voimaantuloa vireille saatetut asiat käsiteltäisiin ennen ehdotetun lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten, eli maidontarkastuslain ja eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksista annetun lain mukaisesti. Laitosten hyväksymishakemusten osalta noudatettaisiin kuitenkin terveydenhoitolain säännöksiä. Laitosten hyväksymishakemusten osalta laitos voisi pyytää, että hakemus käsiteltäisiin ehdotetun lain mukaisesti. Tällöin laitos välttyisi siltä, että se tulisi vielä erikseen hyväksyttäväksi ehdotetun lain nojalla.

Kaikki laitokset tulisi saattaa ehdotetun lain vaatimukset täyttäväksi asetuksella säädettävän siirtymäkauden kuluessa. Siirtymäkausi asetettaisiin ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjan mukaisesti. Lisäpöytäkirjaa ei ole tätä esitystä annettaessa vielä lopullisesti hyväksytty.

Nykyisin toiminnassa olevat laitokset on

hyväksytty terveydenhoitolain nojalla elintarvikehuoneistoiksi. Koska niillä jo on viranomaisen hyväksyntä, ehdotetaan, että kunnan valvontaviranomaisen tulisi ilman eri hakemusta todeta laitos myös ehdotetun lain mukaan hyväksytyksi, jos laitos täyttää tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimukset. Tällöin eri hyväksymistä ei tarvitsisi erikseen hakea eikä tällaisesta hyväksytyksi toteamisesta voitaisi periä maksua.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Asetuksella säädettäisiin ehdotetun lain voimaantuloon liittyvistä seikoista.

Maa- ja metsätalousministeriö antaisi ehdotetun lain 49 §:n nojalla tarkemmat direktiivien täytäntöönpanemiseksi tarvittavat määräykset. Määräykset koskisivat muun muassa laitoksille ja niiden omavalvontajärjestelmille asetettavia vaatimuksia sekä viranomaisvalvontaa. Maa- ja metsätalousministeriö antaisi määräykset myös laitosten hyväksymis- ja rekisteröintimenettelyistä sekä terveystarkastuksista ja -todistuksista. Ministeriö asettaisi myös maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevat elintarvikehygieeniset vaatimukset ja vieraiden aineiden raja-arvot.

Ehdotetun lain johdosta tulevat eräät maitoa ja maitopohjaisia tuotteita koskevat elintarvikelain nojalla annetut asetukset tarkistettaviksi siten, että ne eivät olisi ehdotetun lain kanssa päällekkäisiä tai ristiriitaisia.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana. Tarkoituksena on, että ehdotettu laki tulisi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Laitoksia koskisi erityinen siirtymäkausi, jonka kuluessa ne olisi saatettava ehdotetun lain vaatimukset täyttäväksi. Siirtymäkaudesta säädettäisiin asetuksella, koska myös siirtymäkausijärjestelyt ovat sidoksissa ETA-sopimuksen lisäpöytäkirjaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Maitohygienialaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

Lain tarkoitus ja soveltamisala

1 §

Tämän lain tarkoituksena on turvata elintarvikkeeksi käytettävän maidon ja siitä saatavien tuotteiden elintarvikehygieeninen laatu.

2 §

Tätä lakia sovelletaan yleiseen kulutukseen tarkoitettuun lehmän, lampaan, vuohen ja puhvelin maitoon ja siitä saataviin tuotteisiin. Lakia sovelletaan myös maidon ja maidosta saatavien tuotteiden vähittäismyyntiä edeltäviin tuotanto-, käsittely-, varastointi-, tukkukauppa- ja kuljetusvaiheisiin. Lakia ei kuitenkaan sovelleta maidon eikä maidosta saatavien tuotteiden kuljetukseen tukkukaupasta.

Asetuksella voidaan säätää tämän lain soveltamisesta muiden eläinten kuin lehmän, lampaan, vuohen ja puhvelin maitoon ja siitä saataviin tuotteisiin.

Suhde eräisiin säädöksiin ja määritelmät

3 §

Laitoksissa ja tuotantotilalla maitoa ja siitä saatavia tuotteita käsittelevän henkilökunnan terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään tartuntatautilaissa (583/86). Laitoksissa ja tuotantotilalla käytettävän veden laadusta säädetään terveydenhoitolaissa (469/65).

Eläintautien vastustamisesta ja ennalta ehkäisemisestä säädetään eläintautilaissa (55/80).

Maidon ja siitä saatavien tuotteiden pakkausmerkinnöistä säädetään elintarvikelaissa (526/41).

4 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *raakamaidolla* yhdestä tai useammasta eläimestä saatua maitoa, jota ei ole kuumennettu yli 40°C eikä käsitelty muulla vastaavalla tavalla;

2) *tuotantotilalla* tilaa, jossa pidetään yhtä tai useampaa maitoa tuottavaa lehmää, lammasta, vuohia tai puhvelia;

3) *raaka-ainemaidolla* jalostettavaa raaka-

maitoa ja pakastettua, lämpökäsiteltyä tai termisoitua raakamaitoa sekä sellaista maitoa, joka on saatu raakamaidosta poistamalla siitä tai lisäämällä siihen maidon luonnollisia ainesosia;

4) *lämpökäsitellyllä kulutusmaidolla* lopulliselle käyttäjälle tai laitoksille myytävää pastöroitua, iskukuumennettua taikka steriloitua maitoa;

5) *lämpökäsittelyllä* mitä tahansa käsittelyä, johon liittyy sellainen kuumennus, jonka välittömänä seurauksena on negatiivinen reaktio fosfataasikokeessa;

6) *termisoinnilla* raakamaidon kuumentamista vähintään 15 sekunnin ajaksi 57-68°C lämpötilaan siten, että maito käsittelyn jälkeen antaa positiivisen reaktion fosfataasikokeessa;

7) *maitopohjaisilla tuotteilla*:

a) *maitotuotteita*, joilla tarkoitetaan tuotteita, joiden alkuperäisenä raaka-aineena on käytetty yksinomaan maitoa ja joihin on lisätty vain valmistuksen kannalta tarpeellisia aineita, joilla ei ole korvattu mitään maidon ainesosaa kokonaan eikä osittain; ja

b) *yhdistelmämaidotuotteita*, joilla tarkoitetaan tuotteita, joihin maito tai maitotuote kuuluu olennaisena osana määrän tai tuotteen ominaisuuksien suhteen ja joissa mikään osa ei korvaa tai ole tarkoitettu korvaamaan mitään maidon ainesosaa;

8) *laitoksella* keräilykeskusta, vakiointikeskusta, käsittelylaitosta tai jalostamoja, jossa raakamaitoa, raaka-ainemaitoa, lämpökäsiteltyä kulutusmaitoa tai maitopohjaisia tuotteita käsitellään; sekä

9) *valvontaviranomaisella* maa- ja metsätalousministeriötä, eläinlääkintä- ja elintarvikelaitosta, lääninhallitusta, tulliviranomaisia ja kunnan valvontaviranomaista.

2 luku

Viranomaiset

Yleinen toimeenpano

5 §

Tämän lain valtakunnallisesta toimeenpanosta huolehtii maa- ja metsätalousministeriö.

Valvonnan johto ja toteutus

6 §

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos johtaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvontaa muulta kuin tuotantoeläinten terveydentilan tarkastamista koskevilta osin.

Läänin alueella tämän lain mukaisen valvonnan ja tarkastuksen johto kuuluu lääninhallitukselle.

7 §

Kunta hoitaa alueellaan tämän lain mukaisen valvonnan ja tarkastuksen siten kuin tässä laissa tarkemmin säädetään. Tehtävästä huolehtii kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin, jota jäljempänä tässä laissa kutsutaan kunnan valvontaviranomaiseksi. Kunnanvaltuusto voi päättää, että toimielin voi siirtää päätösvaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.

3 luku

Maidolle ja maitopohjaisille tuotteille sekä niiden tuotannolle asetettavat vaatimukset*Yleiset vaatimukset*

8 §

Raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden on oltava käyttötarkoitukseensa sopivia, eikä niissä saa olla ihmisen terveydelle haitallisia ominaisuuksia.

9 §

Maidon tuotantoon käytettävissä eläimissä ei saa olla sellaisia sairauksia tai vikoja, jotka voisivat olennaisesti heikentää niistä saatavan maidon elintarvikehygieenistä laatua tai koostumusta. Tuotantoeläimissä tai niiden kanssa pidettävissä eläimissä ei myöskään saa olla sellaisia tarttuvia tauteja, jotka maidon välityksellä voivat tarttua ihmiseen.

10 §

Tuotantotilalla on eläintenpitotilojen sekä maidonkäsittelytilojen ja -laitteiden oltava helposti puhtaana pidettäviä. Niiden on oltava siten hoidettuja, että tuotettavan maidon elintarvikehygieeninen laatu voidaan turvata. Maitoa on kaikissa vaiheissa käsiteltävä niin, ettei maito saa haitallisia ominaisuuksia.

Tuotantotilalta ei saa luovuttaa elintarvikkeeksi raakamaitoa, raaka-ainemaitoa, lämpökäsiteltyä kulutusmaitoa eikä maitopohjaisia tuotteita, jotka eivät vastaa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimuksia.

Tuotantotilojen ja -eläinten tarkastus

11 §

Tuotantotilat on rekisteröitävä ja ne on säännöllisesti tarkastettava sen varmistamiseksi, että tuotantotilalla noudatetaan, mitä tässä laissa tai sen nojalla on säädetään tai määrätään. Kunta huolehtii tuotantotilojen rekisteröinnistä sekä niiden säännöllisen tarkastuksen järjestämisestä.

Edellä 1 momentissa säädetyn estämättä kunnan velvollisuutena ei ole huolehtia maidontuotantoon käytettävien eläinten terveydentilan tarkastamisesta. Kunnan valvontaviranomaisen on kuitenkin huolehdittava kunnan eläinlääkäriin 12 §:n 3 momentin mukaisesti tekemän ilmoituksen mahdollisesti edellyttämistä jatkotoimenpiteistä, kuten maidon tilalta luovuttamisen rajoittamisesta tai kieltämisestä, jos tätä ei ole jo kunnaneläinlääkäriin eläintautilain nojalla annetulla määräyksellä rajoitettu tai kielletty.

12 §

Jos eläinlääkäri tuotantotilalla suorittamansa eläinlääkärikäynnin yhteydessä havaitsee, että maidontuotantoon käytettävien tai niiden kanssa pidettävien eläinten terveydentila ei täytä 9 §:ssä ja sen nojalla asetettuja vaatimuksia, on eläinlääkäriin ilmoitettava tästä eläinten omistajalle tai haltijalle.

Muun eläinlääkäriin kuin kunnaneläinlääkäriin on lisäksi ilmoitettava havaitsemistaan 1 momentissa tarkoitetuista epäkohdista asianomaiselle kunnaneläinlääkäriille.

Jos kunnaneläinlääkäri suorittamansa eläinlääkärikäynnin tai saamansa ilmoituksen perusteella toteaa, että tuotantotilan eläinten terveydentila on sellainen, että tilalla tuotettu maito ilmeisesti voi olla elintarvikehygieeniseltä laadultaan tai koostumukseltaan niin heikentyntä, ettei sitä 10 §:n 2 momentin mukaan saa luovuttaa tilalta elintarvikkeena käytettäväksi, on kunnaneläinlääkäriin ilmoitettava asiasta kunnan valvontaviranomaiselle. Jos eläintautilain mukaisia toimenpiteitä ei aikaisemmin ole

suoritettu, huolehtii kunnaneläinlääkäri tarvittaessa kyseisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä.

13 §

Kunnaneläinlääkäriin on suoritettava erillinen maidontuotantotilan eläinten terveydentilan tarkastus, jos:

1) tähän on kunnaneläinlääkäriin tuotantotilalla suoritettaman käynnin tai muulta eläinlääkäriltä saadun ilmoituksen perusteella havaittu olevan aihetta; tai

2) kunnaneläinlääkäri ei tunne tilan maidontuotantoeläinten tai niiden kanssa pidettävien eläinten terveydentilaa.

Erillinen tarkastus ei 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa ole kuitenkaan tarpeen, jos kunnaneläinlääkärillä on käytettävissään tilan maidontuotantoeläimiä vakituisesti hoitavan eläinlääkäriin antama tieto maidontuotantoeläinten ja niiden kanssa pidettävien eläinten terveydentilasta ja kunnaneläinlääkäri pitää tätä riittävänä selvityksenä eläinten terveydentilasta.

14 §

Tuotantotilan eläinten terveydentilan erillinen tarkastus suoritetaan valtion kustannuksella. Kunnaneläinlääkärillä on oikeus saada siitä valtion varoista korvaus siten kuin siitä erikseen asetuksella säädetään.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset erillisen tarkastuksen suorittamisesta. Kunnaneläinlääkäriin erillisen tarkastuskäynnin johdosta suorittamiin toimenpiteisiin sovelletaan 12 §:n 3 momentin säännöksiä.

4 luku

Laitoksille ja kuljetuksille asetettavat vaatimukset

Laitosten hyväksyminen ja laitoksille asetettavat vaatimukset

15 §

Kunnan valvontaviranomaisen on hyväksyttävä laitos ennen sen toiminnan aloittamista ja ennen kuin laitoksen toimintaa jatketaan laitoksessa tehtyjen oleellisten muutosten jälkeen. Laitos hyväksytään, jos se täyttää tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimukset. Hyväksyminen tehdään hakemuksesta.

Kunnan on ilmoitettava laitoksen hyväksymisestä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle, joka pitää hyväksytyistä laitoksista rekisteriä ja antaa niille numeron.

Laitoksen on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle toimintansa lopettamisesta. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava asia edelleen eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle.

16 §

Kunnan valvontaviranomaisen on mahdollisuuksien mukaan annettava pyydettyä neuvvoja, jotka ovat tarpeen laitoksen saamiseksi tämän lain ja sen nojalla annettujen määräysten mukaiseksi.

17 §

Laitosten ja niiden toiminnan sekä toimintaympäristön on oltava sellaisia, että raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden elintarvikehygieeninen laatu säilyy laitoksissa tapahtuvan käsittelyn aikana hyvänä. Lämpökäsitelty kulutusmaito ja maitopohjaiset tuotteet on tuotettava hyvää valmistustapaa noudattaen moitteettomista valmistusaineista puhtaissa olosuhteissa.

Sellaisten tuotteiden, joissa osa maidon aineosista on korvattu muilla kuin maitopohjaisilla tuotteilla, valmistuksessa on noudatettava, mitä 1 momentissa säädetään.

Laitos ei saa vastaan ottaa eikä käyttää raakamaitoa, raaka-ainemaitoa, lämpökäsiteltyä kulutusmaitoa eikä maitopohjaisia tuotteita, jotka eivät täytä tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimuksia.

18 §

Raakamaito, raaka-ainemaito, lämpökäsitelty kulutusmaito ja maitopohjaiset tuotteet on valmistuksen tai pakkaamisen yhteydessä taikka ennen kuljetusta merkittävä tunnistamista varten tai varustettava terveysmerkinnällä.

Laitosten omavalvonta

19 §

Laitoksen on huolehdittava siitä, että siellä estetään terveyshaittaa aiheuttavien elintarvikehygieenisten epäkohtien syntyminen. Tässä tarkoituksessa laitoksen on kustannuksellaan laa-

dittava ja toteutettava kunnan valvontaviranomaisen hyväksymä valvontajärjestelmä (*omavalvontajärjestelmä*). Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävänä on avustaa kunnan valvontaviranomaista omavalvontajärjestelmän hyväksymisessä, jos valvontaviranomainen tätä pyytää.

Laitoksen on huolehdittava siitä, että omavalvonnassa saadut tulokset ovat kunnan valvontaviranomaisen käytettävissä. Laitoksen on välittömästi ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle omavalvonnassa esille tulleet 1 momentissa tarkoitetut epäkohdat. Laitoksen on poistettava markkinoilta sellaiset laitoksesta toimitetut elintarvikkeet, jotka voivat aiheuttaa vakavaa haittaa ihmisen terveydelle.

20 §

Omavalvontajärjestelmään liittyen laitos on velvollinen kustannuksellaan ottamaan näytteet vastaan ottamastaan raakamaidosta tuotantotilalla ja laitoksessa sekä tutkimaan ne. Lisäksi laitoksen on kustannuksellaan otettava ja tutkittava näytteet raaka-ainemaidosta, lämpökäsittelystä kulutusmaidosta ja maitopohjaisista tuotteista niiden elintarvikehygieenisen laadun varmistamiseksi.

Laitoksen on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle vastaan ottamansa raakamaidon tutkimustuloksista silloin, kun raakamaito ei tutkimustulosten mukaan täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimuksia. Muiden 1 momentissa tarkoitettujen tutkimustulosten osalta noudatetaan 19 §:n 2 momentin säännöksiä.

Kuljetus ja säilytys

21 §

Raakamaito, raaka-ainemaito, lämpökäsittely kulutusmaito ja maitopohjaiset tuotteet on kuljetettava ja säilytettävä siten, että niiden elintarvikehygieeninen laatu säilyy hyvänä.

Kuljetukseen ja säilytykseen käytettäviä astioita tai säiliöitä ei saa ilman kunnan valvontaviranomaisen lupaa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin elintarvikehygieenisesti moitteettomien elintarvikkeiden kuljetukseen.

5 luku

Valvonta

Laitosten valvonta

22 §

Kunnan on järjestettävä alueellaan sijaitsevien laitosten säännöllinen valvonta.

Laitosten on kustannuksellaan annettava valvontaviranomaisille valvontaa varten tarpeellinen apu.

23 §

Kunta on velvollinen kustannuksellaan ottamaan raakamaidosta, raaka-ainemaidosta, lämpökäsittelystä kulutusmaidosta ja maitopohjaisista tuotteista tarvittavat näytteet niiden elintarvikehygieenisen laadun toteamiseksi sekä laitosten omavalvonnan ja laitoksen velvollisuutena olevan näytteenoton ja -tutkimisen valvontaa varten. Tutkimustulokset on välittömästi toimitettava laitokselle.

Näytteiden ottamisessa ja tutkimisessa noudatetaan lisäksi, mitä elintarvikelaissa tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Valvontaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

24 §

Valvontaviranomaisilla on oikeus saada valvontaa varten tarpeelliset tiedot valtion ja kunnan viranomaisilta sekä elinkeinonharjoittajilta ja henkilöiltä, joita tämän lain velvoitteet koskevat.

Tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia valvontaa varten tarvittavia tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa tai yksityisen taloudellista asemaa taikka terveydentilaa koskevat muutoin olisivat salassa pidettäviä.

25 §

Valvontaviranomaisilla on oikeus tehdä valvonnan edellyttämiä tarkastuksia ja tutkimuksia ja sitä varten päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa. Valvontaviranomaisilla on myös oikeus korvauksetta ottaa valvontaa varten tarvittavia näytteitä sekä tarkastaa toiminnassa käytettävät laitteet, välineet ja tilat.

Mitä 1 momentissa säädetään Suomen viranomaisten oikeudesta päästä tarkastettavaan lai-

tokseen, koskee myös Euroopan talousalueesta tehdyssä sopimuksessa tarkoitettuja laitosten tarkastajia.

26 §

Mitä edellä säädetään laitosten avunantovelvollisuudesta sekä viranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta, koskee myös tuotantotilalla suoritettavia tarkastuksia.

Määräykset ja kiellot

27 §

Jos laitos tai tuotantotila taikka niiden toiminta eivät täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vaatimuksia, on kunnan valvontaviranomaisen kehotettava laitosta tai tuotantotilaa korjaamaan kyseiset epäkohdat. Kunnan valvontaviranomainen voi tällöin antaa terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä ja kieltoja.

28 §

Jos raakamaito, raaka-ainemaito, lämpökäsitelty kulutusmaito tai maitopohjainen tuote taikka niiden käsittely, varastointi tai kuljetus taikka näiden aikana vallinneet olosuhteet eivät täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten vaatimuksia, voi kunnan valvontaviranomainen kieltää niiden luovuttamisen elintarvikkeeksi ja käyttämisen elintarvikkeen valmistukseen.

Kunnan valvontaviranomainen voi tällöin määrätä, miten kyseisen omaisuuden suhteen on meneteltävä. Käyttötarkoitusta määrättäessä on pyrittävä siihen, että elinkeinonharjoittajan taloudellinen menetys jää mahdollisimman pieneksi.

29 §

Kiireellisissä tapauksissa 27 ja 28 §:ssä tarkoitetun päätöksen voi tehdä laitosta valvova tai tuotantotilan 11 §:n 1 momentin nojalla tarkastava kunnan viranhaltija. Päätöksestä on viipymättä ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle.

30 §

Ennen 27—29 §:ssä tarkoitetun päätöksen tekemistä viranomaisen on varattava elinkeinonharjoittajalle tai tämän edustajalle tilaisuus tulla kuulluksi. Kiireellisissä tapauksissa elinkeinonharjoittajalle tai tämän edustajalle on

varattava tilaisuus tulla kuulluksi vain, jos nämä ovat viivytyksettä tavattavissa. Päätöksestä on ilmoitettava elinkeinonharjoittajalle.

Uhkakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka

31 §

Kunnan valvontaviranomainen voi asettaa 27—29 §:n nojalla antamansa kiellon tai määräyksen tehosteeksi uhkasakon tai teettämistäikka keskeyttämisuhan.

Uhkakko, teettämisuuhkaa ja keskeyttämisuuhkaa koskevassa asiassa sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/90) säädetään.

Haltuunotto

32 §

Kunnan valvontaviranomainen voi ottaa raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon tai maitopohjaisen tuotteen haltuunsa, jos on syytä epäillä tämän lain tai sen nojalla annettujen määräysten vastaisen menettelyn aiheuttavan välitöntä vaaraa ihmisen terveydelle eikä 27-29 ja 31 §:n mukaisia toimenpiteitä ole pidettävä riittävinä.

Kiireellisissä tapauksissa haltuunottopäätöksen ja jäljempänä 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun päätöksen voi tehdä laitosta valvova kunnan viranhaltija. Päätöksestä on mahdollisimman pian ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle.

33 §

Haltuunotto on suoritettava todistajan läsnä ollessa. Elinkeinonharjoittajan tai tämän edustajan kuulemisesta ennen haltuunottopäätöksen tekoa sekä päätöksen ilmoittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 30 §:ssä säädetään. Sille, jolta omaisuus on otettu, on annettava todistus, josta ilmenee haltuun otetun omaisuuden määrä ja haltuunoton syy.

Haltuun otetusta omaisuudesta voidaan korvauksetta ottaa näytteitä tutkimuksia varten.

Haltuun otetun omaisuuden säilyttäminen ja käyttäminen

34 §

Haltuun otettu omaisuus voidaan tarvittaessa säilyttää asianomaisessa laitoksessa sopivalla

tavalla merkittynä taikka sinetöidyssä tai muutoin merkityssä varastotilassa. Omaisuus on sen elintarvikehygieenisen laadun selvittämiseksi mahdollisesti tarvittavien tutkimusten ajan säilytettävä siten, että sen laatu säilyy mahdollisimman hyvänä.

Kunnan valvontaviranomainen päättää siitä, mihin tarkoitukseen elinkeinonharjoittajan on haltuun otettu omaisuus käytettävä. Päätös on tehtävä viipymättä haltuunoton jälkeen. Jos haltuun otetulle omaisuudelle on tarpeen tehdä sen elintarvikehygieenisen laadun selvittämiseksi tutkimuksia, on päätös tehtävä viipymättä tutkimustulosten selvittyä. Omaisuuden käyttö-tarkoitusta määrättäessä on pyrittävä siihen, että elinkeinonharjoittajan taloudellinen menetyks jää mahdollisimman pieneksi.

Kunnan valvontaviranomainen voi asettaa määrääjän, minkä kuluessa elinkeinonharjoittajan on toteutettava valvontaviranomaisen määräämät toimenpiteet. Jos elinkeinonharjoittaja ei noudata määräaika, voi kunnan valvontaviranomainen määrätä kyseiset toimenpiteet teetetäviksi elinkeinonharjoittajan kustannuksella.

35 §

Jos esitutkintaviranomainen on pakkokeinolain (450/87) nojalla takavarikoinut laitoksesta maitoa tai maitopohjaisia tuotteita, saa esitutkintaviranomainen myydä omaisuuden vain kunnan valvontaviranomaisen hyväksymään tarkoitukseen. Valvontaviranomainen voi terveydellisten syiden vaatiessa määrätä, että omaisuus on myymisen sijasta hävitettävä.

36 §

Kunnan valvontaviranomainen määrää siitä, miten haltuun otetun tai takavarikoidun maidon tai maitopohjaisten tuotteiden suhteen on meneteltävä, jos syytetä tämän lain rikkomisesta ei nosteta tai tuomioistuim ei julista takavarikoitua omaisuutta valtiolle menetetyksi.

Haltuun otettu tai takavarikoitu omaisuus on tällöin määrättävä sellaisenaan omistajalle palautettavaksi, jos tähän ei ole terveydellistä estettä. Muussa tapauksessa omaisuus on luovutettava omistajalle tämän toimesta käytettäväksi tai myytäväksi kunnan valvontaviranomaisen hyväksymään tarkoitukseen. Omaisuuden käyttötarkoitusta määrättäessä on pyrittävä siihen, että elinkeinonharjoittajan taloudellinen menetys jää mahdollisimman pieneksi.

Laitoksen hyväksynnän peruutus

37 §

Jos olosuhteet laitoksessa tai laitoksen toiminta eivät vastaa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vaatimuksia eikä epäkohtia ole kunnan valvontaviranomaisen kehotuksesta huolimatta korjattu, on kunnan velvoitettava laitos määrääjässä korjaamaan puutteet. Jos terveydelliset seikat edellyttävät, voidaan laitoksen hyväksyminen peruuttaa väliaikaisesti joko kokonaan tai osittain asian käsittelyn ajaksi.

Jos korjauskehotusta ei noudateta, on kunnan valvontaviranomaisen peruutettava laitokselle antamansa hyväksyminen.

Kunnan valvontaviranomaisen on eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen kehotuksesta ryhdyttävä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Vettä ja henkilökunnan terveydentilaa koskevien säännösten valvominen

38 §

Tämän lain mukaiset valvontaviranomaiset varmistavat, että laitoksessa ja tuotantotilalla käytettävä vesi sekä niissä maitoa ja siitä saatavia tuotteita käsittelevän henkilökunnan terveydentila täyttävät tartuntatautilaissa ja terveydenhoitolaissa sekä niiden nojalla asetetut vaatimukset.

Mitä tässä luvussa säädetään tämän lain mukaisista vaatimuksista, koskee laitoksessa ja tuotantotilalla käytettävän veden sekä niissä maitoa ja siitä saatavia tuotteita käsittelevän henkilökunnan terveydentilan osalta 1 momentissa mainituissa laeissa asetettuja vaatimuksia.

6 luku

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus ja valitus

39 §

Kunnan viranhaltijan tämän lain nojalla antamaan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta. Päätökseen tyytymättömällä on oikeus saattaa päätös 7 §:ssä tarkoitettuna lautakunnan tai muun toimielimen käsiteltäväksi. Vaatimus päätöksen oikaisemisesta on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon. Päätök-

seen on liitettävä ohjeet sen saattamiseksi toimielimen käsiteltäväksi.

40 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettun kunnan lautakunnan tai muun toimielimen tämän lain nojalla antamaan päätökseen haetaan muutosta muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädettyssä järjestyksessä valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tuonti- ja vientitarkastuksen suorittaneen viranomaisen päätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin siitä erikseen säädetään.

Täytäntöönpano

41 §

Tämän lain 27—29, 31, 32, 34—37 ja 53 §:n nojalla tehtävässä päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava, ennen kuin se on saanut lainvoiman tai ennen kuin oikeisuvaatimus on käsitelty, jollei valitusviranomainen tai vastaavasti oikeisuvaatimuksen käsittelevä viranomainen toisin määrää. Oikeisuvaatimus ja valitus on käsiteltävä kiireellisinä.

7 luku

Rangaistussäännökset

Rangaistussäännökset

42 §

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) käyttää elintarvikkeeksi, käsittelee, kuljettaa, tuo maahan taikka vie maasta raakamaitoa, raaka-ainemaitoa, lämpökäsiteltyä kuluutusmaitoa tai maitopohjaisia tuotteita tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti,

2) harjoittaa tämän lain mukaista toimintaa sellaisessa laitoksessa, jota ei ole hyväksytty taikka jonka hyväksyntä on väliaikaisesti tai kokonaan peruutettu tai jolla ei ole hyväksyttyä omavalvontajärjestelmää,

3) rikkoo viranomaisen tämän lain nojalla antamaa määräystä tai kieltoa taikka haluttuunotto päätöstä,

4) valvontaviranomaisen huomautuksesta tai kiellosta huolimatta toimittaa tuotantotalta

laitokseen sellaista maitoa, joka ei täytä tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vaatimuksia, tai

5) harjoittaa muuta kuin edellisissä kohdissa mainittua, tässä laissa tarkoitettua toimintaa tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *maitohygienialain rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Valvontaviranomaiset voivat jättää esitutkin-taviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, jota kokonaisuuden kannalta on pidettävä ilmeisen vähäisenä.

Sitä, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä, uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, ei voida tuomita rangaistukseen samasta teosta.

43 §

Joka tahallaan rikkoo 46 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *maitohygienialaissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa rikoksesta syytettä, ellei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi.

Virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovelletaan kuitenkin rikoslain 40 luvun 5 §:n säännöksiä.

Menettämisseuraamus

44 §

Vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä käsitelty, kuljetettu, maahan tuotu tai maasta viety raakamaito, raaka-ainemaito, lämpökäsitelty kuluutusmaito, tai maitopohjainen tuote taikka niiden arvo voidaan tuomita kokonaan tai osaksi valtiolle menetetyksi.

Edellä 42 ja 43 §:ssä tarkoitettujen rikosten tuottaman taloudellisen hyödyn ja rikosten tekemiseen käytetyn esineen tai muun omaisuuden tuomitsemisessa valtiolle menetetyksi noudatetaan, mitä rikoslain 2 luvun 16 §:ssä säädetään.

8 luku

Erinäiset säännökset

Maksut

45 §

Kunta voi periä elinkeinonharjoittajalta maksun seuraavien tämän lain mukaisten tehtävien suorittamisesta:

1) laitoksen ja sen omavalvontajärjestelmän hyväksyminen;

2) Euroopan talousalueen ulkopuolelle maata tai siitä saatavia tuotteita vievien laitosten valvonta siltä osin kuin vienti ostajamaan vaatimuksesta edellyttää tavanomaista kattavampaa valvontaa;

3) tuotantotilojen tarkastus; sekä

4) laitosten rakentamissuunnitelmia koskeva tavanomaista laajempi neuvonta.

Maksut peritään kunnan hyväksymän taksan mukaisesti. Maksu saadaan määrätä enintään omakustannusarvon mukaiseksi. Maksut saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

Valtion viranomaisten tämän lain nojalla suorittamista tarkastuksista perittävistä maksuista määrätään valtion maksuperustelain (150/92) nojalla, jollei Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu.

Salassapitovelvollisuus

46 §

Joka tämän lain noudattamista valvoessaan taikka valvontaan liittyvää tutkimustehtävää tai muuta tehtävää suorittaessaan on saanut tietoja yksityisen tai yhteisön taloudellisesta asemasta, liike- tai ammattisalaisuudesta taikka yksityisen henkilökohtaisista oloista, ei saa ilman asianomaisen suostumusta ilmaista siviliselle tai käyttää yksityiseksi hyödykseen näin saamiaan tietoja.

Mitä 1 momentissa säädetään ei estä tietojen ja asiakirjojen antamista:

1) valtion ja kunnan viranomaisille tämän lain mukaisten tehtävien suorittamista varten;

2) syyttäjä-, poliisi- tai tulliviranomaisille rikoksen selvittämistä varten;

3) muutoksenhakua tutkivalle viranomaiselle tämän lain mukaisessa asiassa; eikä

4) Suomea sitovan kansainvälisen sopimuk-

sen edellyttämille ulkomaisille toimielimille ja tarkastajille kyseisen sopimuksen niin edellyttäessä.

Yksityisen henkilön terveydentilaa koskevien tietojen salassapidosta on säädetty erikseen.

Laitosrekisteri

47 §

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos pitää valtakunnallista rekisteriä kaikista hyväksytyistä laitoksista. Kunta pitää rekisteriä valvomistaan laitoksista. Luetteloihin voidaan tallentaa tämän lain noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellisia tietoja.

Kunnan on ilmoitettava pitämästään laitosrekisteristä eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle laitoksen määräämät tiedot.

Valtionosuus

48 §

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (733/92), jollei lailla toisin säädetä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa ei sovelleta tämän lain mukaiseen toimintaan.

Tarkemmat määräykset

49 §

Maa- ja metsätalousministeriö antaa Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen täytäntöönpanon edellyttämät tarkemmat määräykset:

1) maidon tuotanto-olosuhteista ja käsittelystä tuotantotilalla;

2) tuotantotilan rekisteröinnistä ja rekisteritietojen ilmoittamisesta sekä tuotantotilan tarkastamisesta;

3) maidon kuumentamisesta, säilytyksestä ja keräilystä;

4) laitosten hyväksymisestä sekä laitoksille, niiden ympäristölle ja laitteille sekä toiminnalle ja toimintaympäristölle asetettavista elintarvikehygieenisistä vaatimuksista sekä laitoksessa käytettävistä pesu- ja desinfioimisaineista;

5) laitosten valvonnasta ja tarkastamisesta

sekä laitosten ilmoitusvelvollisuudesta ja tutkimustulosten säilyttämisestä;

6) valvonta- ja tarkastusviranomaisten kelpoisuusvaatimuksista;

7) näytteiden ottamisesta raakamaidosta, raaka-ainemaidosta, lämpökäsitellystä kulutusmaidosta ja maitopohjaisista tuotteista sekä näytteiden käsittelystä, tutkimisesta ja tutkimusmenetelmistä sekä laitosten omavalvontaan liittyviä tutkimuksia suorittavista tutkimuslaboratorioista;

8) raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden elintarvikehygieenisestä laadusta sekä vieraiden aineiden sallituista enimmäismääristä ja vierasainevalvonnasta;

9) raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden pakkaamisesta, varastoinnista ja kuljettamisesta;

10) pakkausten ja kuljetuserien merkitsemisestä ja niitä seuraavista todistuksista ja asiakirjoista; sekä

11) edellä 4 §:n 8 kohdassa tarkoitettujen laitosten määritelmistä.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa määräykset ehdoista, joilla tilalla tuotettua raakamaitoa sekä maitopohjaisia tuotteita saadaan myydä tilalta suoraan kuluttajalle.

Maahantuonti ja maastavienti

50 §

Raakamaitoa, raaka-ainemaitoa, lämpökäsiteltyä kulutusmaitoa ja maitopohjaisia tuotteita saa tuoda maahan, jos tavara täyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämät vaatimukset ja tuonnin yhteydessä esitetään ministeriön määräämät asiakirjat. Maa- ja metsätalousministeriö antaa lisäksi määräykset maahantuonnissa noudatettavasta tarkastusmenettelystä ja tuontitarkastuspaikoista.

Maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon ja maitopohjaisten tuotteiden maahantuonnin, jos siinä valtiossa, josta ne ovat peräisin, vallitsevat terveydelliset epäkohdat tätä edellyttävät.

Euroopan talousalueelta tuotavan tavaran osalta maa- ja metsätalousministeriön on annettava 1 ja 2 momentissa tarkoitettut määräykset ja kiellot Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukaisesti.

51 §

Raakamaitoa, raaka-ainemaitoa, lämpökäsiteltyä kulutusmaitoa sekä maitopohjaisia tuotteita saa viedä maasta, jos ne täyttävät tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimukset.

Euroopan talousalueelle vietävä vientierä on merkittävä maa- ja metsätalousministeriön Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukaisesti määräämällä tavalla ja erää on seurattava ministeriön mainitun sopimuksen mukaisesti määräämät vientiasiakirjat.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, on Euroopan talousalueen ulkopuolelle vietävien raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon sekä maitopohjaisten tuotteiden täytettävä maa- ja metsätalousministeriön määräämässä laajuudessa tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vaatimukset sekä lisäksi asianomaisen ostajamaan asettamat vaatimukset.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset vientitarkastusten järjestämisestä.

Tuonti- ja vientivalvontaa koskevat yleiset säännökset

52 §

Tulliviranomaiset huolehtivat raakamaidon, raaka-ainemaidon, lämpökäsitellyn kulutusmaidon sekä maitopohjaisten tuotteiden tuonti- ja vientivalvonnasta. Muista tuonti- ja vientivalvontaa suorittavista valtion viranomaisista säädetään asetuksella.

Tuojan ja viejän on kustannuksellaan annettava tuonti- ja vientitarkastuksessa ja niihin liittyvässä näytteiden ottamisessa tarvittava apu.

53 §

Tuonti- tai vientitarkastuksessa hylätyt raakamaito, raaka-ainemaito, lämpökäsitelty kulutusmaito tai maitopohjaiset tuotteet on tarkastuksen suorittaneen viranomaisen määräyksen mukaisesti vietävä maasta, käytettävä tarkastuksen suorittaneen viranomaisen hyväksymään tarkoitukseen tai hävitettävä. Jollei terveydellisistä syistä tai muun lainsäädännön vuoksi muuta johdu, voi tuoja tai viejä valita, mihin edellä mainituista toimenpiteistä tavaran suhteen ryhdytään. Toimenpiteiden aiheuttamista kustannuksista vastaa tavaran tuoja tai viejä.

Tuonti- tai vientitarkastuksen suorittava viranomainen voi tuojan tai viejän kustannuksella määrätä teetettäväksi ne toimenpiteet, joihin tuojan tai viejän on tuonti- tai vientitarkastuksessa hylätyn tavarana osalta ryhdyttävä ja jotka tuoja tai viejä on laiminlyönyt. Teettämisessä noudatetaan soveltuvin osin uhkasakkolain säännöksiä.

54 §

Kunnan on järjestettävä laitosten valvonta siten, että Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen tai Euroopan talousalueen ulkopuolisen ostajavaltion niin edellyttäessä laitosta valvoo ja vientiin tarvittavat terveystodistukset antaa kuntaan tai, jos tämän lain mukaisista tehtävistä huolehtii kuntayhtymä, kuntayhtymään virkasuhteessa oleva eläinlääkäri.

Kunnat ja kuntayhtymät voivat myös sopia, että kunnan tai kuntayhtymän eläinlääkärille 1 momentissa säädetty tehtävä annetaan toiseen kuntaan tai kuntayhtymään virkasuhteessa olevan eläinlääkärin hoidettavaksi virkavastuulla.

Laboratoriot

55 §

Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyy Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen mukaiset kansalliset vertailulaboratoriot maidon ja siitä saatavien tuotteiden tutkimuksia varten ja määrää niiden tehtävät.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos hyväksyy laboratoriot, joissa saadaan tehdä laitoksen ja kunnan ottamien tämän lain edellyttämien näytteiden tutkimuksia. Se myös pitää hyväksymistään laboratorioista rekisteriä.

Virka-apu

56 §

Poliisi- ja tulliviranomaiset ovat velvollisia tämän lain mukaisten valvontaviranomaisten pyynnöstä antamaan valvontaviranomaisille virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisten tehtävien suorittamisessa.

Muut kansainväliset sopimukset

57 §

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan talous-

alueesta tehdystä sopimuksesta ja Euroopan talousalueesta, koskee soveltuvin osin Suomea sitovaa muuta kansainvälistä sopimusta ja sen jäsenvaltioita.

Tarkemmat säännökset

58 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa tarvittaessa asetuksella, ei kuitenkaan kunnan viranomaisia koskevasta menettelystä.

Asetuksella voidaan myös säätää, että maa- ja metsätalousministeriö voi antaa 1 momentissa tarkoitetun asetuksen soveltamisesta tarkempia määräyksiä.

9 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

59 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan 19 päivänä heinäkuuta 1946 annettu maidontarkastuslaki (558/46) sekä eräiden maitovalmisteiden vienti- ja tuontitarkastuksesta 16 päivänä tammikuuta 1981 annettu laki (35/81) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

60 §

Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevat asiat käsitellään tämän lain voimaan tullessa sovellettujen säännösten mukaisesti. Laitoksen elintarvikehuoneistoksi hyväksymisen osalta hakija voi pyytää, että terveydenhoitolain mukaisen menettelyn sijasta laitos hyväksytään tämän lain säännösten mukaisesti.

61 §

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevat laitokset on saatettava tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisiksi asetuksella säädettävän ajan kuluessa tämän lain voimaan tulosta lukien. Sama koskee laitoksia, joiden elintarvikehuoneistoksi hyväksymistä koskeva hakemus on vireillä tämän lain voimaan tullessa ja joka 60 §:n mu-

kaisesti ratkaistaan terveydenhoitolain nojalla.

Kunta toteaa ennen tämän lain voimaantuloa terveydenhoitolain nojalla elintarvikehuoneistoksi hyväksytyn laitoksen tämän lain mukaisesti hyväksytyksi laitokseksi varmistuttuaan siitä, että laitos täyttää tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten

vaatimukset. Tällöin laitoksen ei erikseen tarvitse hakea hyväksymistä.

Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava 2 momentin nojalla ilman hakemusta hyväksymänsä laitokset eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle valtakunnalliseen rekisteriin merkittäviksi.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Maa- ja metsätalousministeri *Mikko Pesälä*